

odèlies i modelicons

Gener 2012

Espècie de revista, butlletí o lo que sigui

nº 28

Gener 2012, n° 28

Consell de redacció:
Jaume Sancho
Toni Bennassar
Jaume Gual

Confecció i fotografia:
Gabriel Rosselló

Edita: Gràfiques Sancho

Col·laboracions:

Per començar

Joan Bauzà p. 3

Dels nostres arxius

Joan Parets p. 5

Toni Pol Marcús p. 7

Galeria de personatges del seminari

Joan Darder p. 9

Reflexions

Sebastià Salom p. 15

Etty Hillesum

Bartomeu Fons p. 18

Crònicó

Jaume Gual p. 21

El nostre convidat

Sor Maria Amada p. 25

Amb el cor a la mà

Toni Bennassar p. 31

Confidències

Miquel Alenyar p. 33

Pregó de Festes (Lloseta)

Guillem Ramon p. 36

Entrevista a G. Aguiló

Domingo Mateu p. 41

Cavil·lades

Jaume Sancho p. 51

Ressò d'una lectura

Miquel Amengual p. 53

Veu dels qui són fora

Des de Cuba p. 55

Opinió

p. 56

Nombres, 6, 24-26

"Que el Senyor et beneeixi i et guardi.

Que et faci veure la claror de la seva mirada i s'apiadi de tu.

Que fixi damunt tu la seva mirada i et doni la pau".

odèlics i modelicons

Per començar...

Gener 2012

Espècie de revista, butlletí o lo que sigui

nº 28

EL RETORN DE LES HISTÒRIES

Per JOAN BAUZÀ

Els nostres pares i padrins ens contaren històries (les Rondalles), el senyor Ramon ens contava històries (Por un clavo se perdió una batalla), els evangelis ens transmeteren històries (les Paràboles).

Tornàrem grans, i ens feren filòsofs, i deixàrem el gust per les històries tot qualificant-les de “cuentos de viejas” i ens dedicàrem a elucubrar. Els llibres que omplien els nostres prestatges ni eren de contes ni de biografies, començàrem a llegir manuals, introduccions, diccionaris i assajos.

Deixàrem els relats per les tesis, i així hem viscut per anys. Les tesis ens fascinaren, i tan valia que fos la de “El capital” de Marx com la de “Crítica de la raó pura” de Kant. Allò que era important era el contingut, el raonament, el missatge, això és, la tesi.

Retornen, a la cultura, les històries, els relats. Mai havia durat tant poc en el temps una teoria com la del postmodernisme que preconitzava “el final de la història” i la mort del relat, així com el triomf de l’instant i del fragment.

Tres fets em fan pensar d’aquesta manera: una conferència escoltada, un llibre llegit i una experiència viscuda.

Una conferència a Toledo el passat mes d’abril sobre museus. La tesis del senyor i de la senyora que la impartiren fou la següent: tot museu ha de comptar amb un pla museològic: al ciutadà que vengui a visitar el museu el que li hem de contar és una història. Un museu no és una col·lecció d’objectes ni que siguin valuosos.

Vaig pensar en les exposicions de “Las edades del hombre” i vaig creure que el seu èxit és haver estat muntades com relats.

El llibre és de 2011, “La música del mundo” de Javier Argüello, un jove escriptor argentí nascut a Xile i resident a Barcelona. A la primera pàgina, els tres primers apartats comencen així: “En el principio no había nada... entonces Dios decidió separar la luz y...”. “En el principio, Eurínome, diosa de todas las cosas, se alzó desnuda sobre el caos y...”. “En el principio hubo una gran explosión, una singularidad espacio-temporal de la que...” I a continuació afirma: “Cualquiera de estos comienzos podría ser el de nuestra historia. El primero nos inaugura en tanto que hijos de la Biblia. El segundo como occidentales que encuentran su cuna en la Grecia clásica. El tercero como devotos del Big Bang y de la fe científica”. La darrera explicació científica sobre l’origen del món pot ser no sigui finalment vera, però certament és una bella història, com ho són també les altres.

L’experiència és la del correu electrònic, més de la meitat de arxius són relats. Segons contem, les xarxes socials contenen esbarts d’historietes més o manco verídiques, més o manco personals. Els blogs dels famosos tenen seguidors perquè els seus fans van assedegats de conèixer la seva història.

Perquè deu ser que tornem a les històries? L’època que deixà de contar-les coincideix amb aquella que cregué que res quedava fora de la possibilitat del coneixement humà, l’època del positivisme, sistema de pensament que “no reservava cap espai per allò que no era capaç de comprendre”. Una època, relativament curta en anys, però que els seus efectes encara perduren en el subconscient col·lectiu de molts dels que nomenem – ¿o es nomenen? – intel·lectuals.

Darrerament, la ciència ha donat passes, no sols en l’àmbit de la innovació, sinó també en el de la humilitat: ara reconeix que no ho coneix tot, i que el que coneix pot canviar. Ara hom reconeix que el llenguatge matemàtic queda curt a l’hora d’abastir el tot. I, què fan ara els científics i els intel·lectuals més lúcids a l’hora de pensar el món i la bolla? Comencen ara a fer el que segles fa feren els que, sabent que no ho sabien tot, intentaven explicar-se precisament el tot: contar històries.

On els grecs millor deixaren constància del seu pensament fou en el teatre. On avui queda palès en força la situació humana del moment és en la novel·la, també en el cinema. És, la d’ara, no l’hora de la mort del gran relat, sinó precisament la del seu retorn.

La meua intuïció és aquesta: la força que ahir tenien la lletra i la tesi, ara la tenen la imatge i el relat. ¿Deu ser per aquesta raó que magisteris – escolars, catequètics o mediàtics – que encara es sostenen en documents i tessitures ja no transmeten pràcticament res?

Veritat és que el relat pot ser un bon suport per a la ficció, el que constitueix un gran perill, el de passar-se pels nassos el propi principi de no contradicció: “això era i no era”. També es veritat que el relat és el suport dels millors testimoniatges. En tot cas, si el que queda expressat en aquestes línies tingués alguna mena de pes, hauríem d’assumir que el pas de la tesi a la història no és mica petit: la tesi conclou i clausura, la història resta oberta i fa camí.

Joan Bauzá i Bauzá

Dels nostres arxius...

(Arxiu de J. Parets)

F
E
S
T
A

D
E

S
A
N
T

J
O
S
E
P

O
B
R
E
R

A
L

S
E
M
I
N
A
R
I

1

D
E

M
A
I
G

D
E

1
9
6
3

HIMNE A SANT JOSEP OBRER

Lletra de Rafel·l Servera Música de Nadal Trias

Marçial

Can - tem glo - ries i llo -

an - ges a Sant Jo - sep. Protec - tor dels qui mes - clen l'a - le -

gri - a amb la su - or del seu front. Amb les mans en -

mo - re - ni - des pel tre - ball de ca - da jorn, sem - brau de

gra - cies di - vi - nes tots els camps o - brers del mon.
(Juger: mf : cresquent)

Re - cu - lli - des i lli - ga - des les ga - ve - lles

del es - forç, con - ce - diu als qui mes - cla - ren l'a - le

gri - a amb la su - or, la pau en a - ques - ta vi - da
(rit.)

i el re - pòs a l'al - tre Mon.

En Joan Parets ens ha fet arribar el Programa dels actes que se celebraren amb motiu de la festa de Sant Josep Obrero, l'any 1963 al Seminari, així com també l'Himne a Sant Josep Obrero, amb lletra de Rafel Servera i música de Nadal Trias.

El programa, fet en ciclostil, porta per títol les primeres paraules de l'himne: "Cantem glòries i lloances". Degut a què està molt deteriorat i no quedaria bé escanejat, he transcrit, de bell nou, el programa amb el text que hi figura.

PROGRAMA

Dia 30

A las 20 h.- "Laurel y Hardy en el Oeste"

A las 22 h.- Completas cantadas
Acostarse con música

Dia 1

A las 7 h.- Levantarse con música

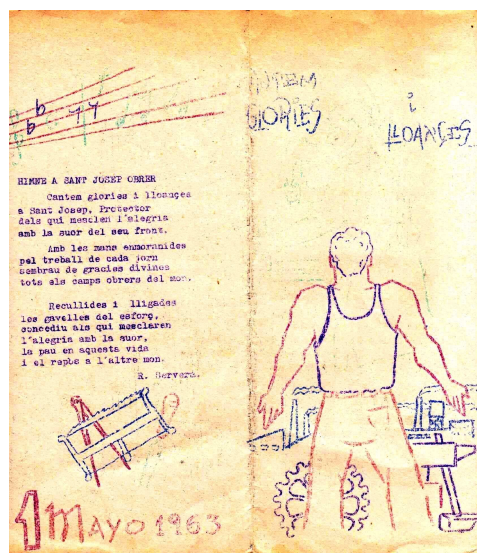
A las 8 h.- Misa rectoral dirigida

A las 11,30.- Acto literario

A las 12,30.- Bendición de los GREMIOS i del Museo de "MALLORCA TREBALLADORA"

Tarde

A las 18,30.- Cine – Forum dirigido por el Rd. Sr. Pedro Munar "LOS 400 GOLPES"
Acostarse con música

ACTO LITERARIO

Presentación C. Buele

Fiesta de S. José Obrero M. Monserrat

"Tonada mallorquina"

La "Pacem in terris" J. Ribas

Dos Valses de Beethoven i Recuerdo Florido de Rossi

Interpretadas al piano por L. Bover

Palabras del Ilmo. Sr. D. Bartolomé Quetglas

HIMNE A SANT JOSEP OBRER

Bendición del Museo por el Ilmo. Sr. D. Bartolomé Quetglas

Antigüedades de Mallorca J. Mora

S. José, modelo de trabajadores, bendice a todos los obreros del mundo

PROGRAMA	
DIA 30	
A las 20 h.- "Laurel y Hardy en el Oeste"	ACTO LITERARIO
A las 22 h.- Completas cantadas	Presentación. . . . C. Buele
Acostarse con música	Fiesta de S. José
	Obrero . . . M. Monserrat
	"Tonada mallorquina"
DIA 1	
A las 7 h.- Levantarse con música	La "Pacem in Terris" J. Ribas
A las 8 h.- Misa rectoral dirigida.	Dos Valses de Beethoven y Recuerdo Florido de Rossi.
A las 11'30.- Acto literario	Interpretadas al piano por L. Bover
A las 12'30.- Bendición de los GREMIOS y del Museo de "MALLORCA TREBALLADORA"	Palabras del Ilmo. Sr. D. Bartolomé Quetglas
	HIMNE A SANT JOSEP OBRER

TARDE	
A las 18'30.- Cine - Forum dirigido por el Rd. Sr. D. Pedro Munar	Bendición de los Museos por el Ilmo. Sr. D. Bartolomé Quetglas
"LOS 400 GOLPES"	Antigüedades de Mallorca. J. Mora
Acostarse con música.	S. José, modelo de trabajadores, bendice a todos los obreros del mundo.

A la contraportada hi ha la lletra de l'himne:

*Cantem glòries i lloances
a Sant Josep, Protector
dels qui mesclen l'alegria
amb la suor del seu front*

*Amb les mans enmoranides
pel treball de cada jorn
semblau les gràcies divines
tots els camps obrers del món.*

*Recollides i lligades
les gavelles de l'esforç
concediu als qui mesclaren
l'alegria amb la suor,
la pau en aquesta vida
i el repòs a l'altre món.*

Crónicas deportivas desde “La Alfombra verde”

1

2 de mayo de 1957

Señores y señores, muy buenas tardes.

Tenemos el gusto de ofrecerles oralmente un resumen escrito de las incidencias del partido jugado en el Estadio “La alfombra verde”, entre los equipos C.D.Teólogos y Humanistas F.C., alineados de la siguiente forma:

Teólogos: Solivellas; Morell, Mateu, Pons; Pou, Alzamora; Soler, Rosselló, Mas, Coll, y Nicolau.

Humanistas: Gomila; Ramon, Arbona, Pol; Perelló, Cifre; Cladera, Socías, Martín, Salas y Vives (a.e.r.i.p.).

Arbitró el **colegiado Sr. Orvay**, ayudado por los liniers: a un lado, en la primera parte, Gili y en la segunda parte, García; al otro lado actuó ¿quién actuó? Ah, esto es lo que quisiéramos saber nosotros. Les garantizamos, señores y señores, que en todo el partido no hemos podido distinguir al individuo que llevaba la banderita.

Diez minutos antes de comenzar el encuentro nos presentamos en el Estadio. Nos llamó mucho la atención ver en un ángulo del campo dos enormes círculos pegados a una madera. Al principio creímos serían unas gafas para el árbitro, pero después hemos sabido por algunos espectadores, que era “algo así como un *mercador*”. Nos satisface este avance, pero nos atrevimos a pedir otro. No se alarme la

Administración del Club, no queremos un campo tan moderno que sea de plástico. Nos conformamos en que se tracen las líneas reglamentarias.

Y vamos a la descripción del partido. A las 11 en punto, en el centro del campo, supongamos que lo era, había un paquete de aire, aguardando las iras y malos tratos de 22 jugadores. El público, puesto en pie, aclama la salida de los dos equipos con sus correspondientes ramos de flores. A continuación irrumpe en el campo el Sr. Colegiado, galopando sobre su Rocinante.

Se inicia el partido. En la primera parte, bastante aburrida, han dominado constantemente los Humanistas. Sin embargo, no hay que descartar algunos avances de los teólogos que han puesto en compromiso al humanitario guardameta. A los 26 minutos, Martín el incansable... de gritar, marca el primer gol de la mañana. Gran emoción entre el público. A los 30 minutos, el Colegiado ha dado un concierto de pito para indicar una indirecta contra los teólogos, que ha ido directa a su meta. Pero al Colegiado no se las gastan así como así. Y claro, ha hecho repetir la jugarreta. A los 35’ señala el final de la primera parte.

Después de 5’ de descanso, se reanuda el partido. Parece que los chicos están más animados. A los 3’ se encapricha en que un chut de Colau era gol. ¡Qué caprichos, Dios mío! A los 20, Nicolau recoge uno de los pocos centros de Coll y, a un paso de la

puerta ¡zas! chuta y... poste. Mala suerte, Colau, cuando no entran, no entran. Pero, no desanimarse, porque ahora, un tiro formidable de Mas hace que defensa, portero y esférico, vayan a parar el fondo de la red. (1 a 1 en el *mercador*). Un minuto más y el Colegiado Orsay pita el primer Orvay. A los 25, un avance maravilloso de Rosselló marca el tanto de la victoria para los teólogos.

Al final, un avance de Colau. Centra a Soler. Recoge Rosselló. Un empujón... y una cosa larga que da vueltas por el suelo. No, no se asusten: es el defensa central de los humanoides. El partido ha terminado 2-1 a favor de los teólogos, que ya cuentan con dos puntos para el Torneo.

Pito Gol

Nota de la Redacció.

Encara que aquesta foto no se correspongui exactament amb l'alineació que dona el cronista d'aquest partit, la posam a manera il·lustrativa d'alguna altra "selecció" alternativa que podien presentar els Humanistes per aquells anys. D'aquest partit en concret desgraciadament no en guardam cap testimoni fotogràfic en els nostres arxius.

galeria de

del seminari

M. I. MN. GUILLEM PAYERAS BUJOSA

Per Joan Darder Brotat

SEMINARI, CAN TÀPERA I ...

RETRAT-CARICATURA

Era '*més alt que els homes*' aquell capellà plantós, simpàtic i refinat que ens acollí per l'octubre de 1954 quan entràrem al Seminari Nou de Son Gibert. Només tenia 29 anys, però ja sabia volar tot sol. Havia nascut a Bunyola, a '*Sa Botigueta*', on venien comestibles i pa calent, perquè el servien del forn d'un parent. Son pare fou molts anys "Jutge de Pau" de Bunyola. Foren cinc germans, dos d'ells bessons. Tots hem conegut almenys na Catalina de '*Can Tàpera*', membre de l'Institut de Missioneres Seculars (IMS) de don Rufino Aldabalde, don Guillem i en Jaume, prevere de l'Opus Dei que ha passat gran part de la seva vida a Perú. En Joan, bessó amb en Jaume, treballà molts anys a la secretaria del col·legi '*Lluís Vives*' de Palma i na Maria, la petita, viu a '*Sa Botigueta*' (Bunyola) on ha servit els pares i a don Guillem el temps que residí al seu poble, després de deixar *Can Tàpera*.

Sort que el '*director espiritual*' era don Guillem. Feia de contrapès a la serietat del '*rector*', don Miquel Moncadas i del '*superior*', don Miquel Ramon qui vetllava per la disciplina exterior. Les competències tenien així distints

titulars. La divisió de 'poders' ens ajudava a tenir més confiança en el director espiritual que, a més, estava obligat a guardar un secret molt greu. Així i tot les pressions sobre la consciència poden arribar a ofegar. El somriure de don Guillem i la seva habilitat per tenir-nos entretinguts amb qualsevol historieta ajudava al seu quefer. Mans i cara es movien amb molta facilitat quan dirigia 'meditacions o plàtiques'. Però què s'hi amagava darrera aquell front poderós? La seva vida posterior ens aportarà la resposta.

Els tres superiors es duïen bé. Eren condeixebles, ordenats el senyor Moncadas el 1947 i els altres dos pel bisbe Hervás el 27 de juny de 1948. Ara bé, els senyors Moncadas i Payeras eren corda i poal; don Guillem tenia més corda... i així acostava el poal del rector, ple de bona aigua. El qui comandava era el senyor Moncadas, el qui feia el que volia era don Guillem i el

senyor Ramon complia ordres. Formaven un front compacte davant el conflicte entre el bisbe Hervás i don Bartomeu Torres, rector del Seminari Major. L'intel·lectual i pietós era el rector, per qualche cosa s'havia llicenciat en Teologia dogmàtica a la Pontifícia de Salamanca i havia estat dirigit per don Pedro Amorós Bestard; don Guillem era el 'torero' que lidiava la gent, àngels i dimonis a peu i a cavall; el senyor Ramon era l'auxiliar o banderiller que fitorava amb els ulls.

TRES ANÈCDOTES REALS

1. Aquells escrúpols de consciència, al nostre Seminari Menor, eren molt explicables tenint en compte la nostra edat i la insistència en el sisè manament. Era picar massa allà on més coïa (en el sisè) i massa poc en l'amor que, segons Jesús, és el compendi, no del Decàleg, sinó dels 613 preceptes de la Torà. "*Distingue tempora et concordabis iura*". Però en aquell temps no disposàvem d'aquest savi principi. Don Guillem administrava els "tempos": en públic, en privat, en confessió; sabia anar de bromes i en forma seriosa. ¿Qui de nosaltres no recorda algun condeixeble que, mogut per les paraules insinuants del senyor Payeras, caminant per la base del presbiteri, oferia un concert apresurat de cops de mans pegant al mateix banc on s'asseia...?

2. Mon pare em va regalar 500 ptes. en acabar el tercer de llatí. Un premi gros per una família modesta i en aquell temps. Vaig anar amb mn. Bartomeu Martorell, el meu rector i confés, a la llibreria 'Jovellanos' i allà vaig poder comprar: *Señora nuestra, Imitación de Cristo, El Joven observador, El joven de carácter y Energía y Pureza*. Presumia jo d'aquests trofeus tenint-los sobre la meva tauleta de la sala d'estudis. Passà el director espiritual, els mirà i em prengué "*Energía y Pureza*" (em refereixo al llibre) i em digué que passàs pel seu despatx. Allà va inquirir *per què* vaig comprar aquest llibre. Me'l va tenir segrestat fins que, ja diaca i rector de la Sapiència, vaig ser jo qui va anar al seu despatx de director espiritual del Seminari Major per demanar-li aquell llibre i el per què del segrest. La resposta fou de concurs: "*Lo que no s'ha d'emprar no hi ha per què es conegui*". En aquest moment no s'encengué "El Siglo de las Luces".
3. El protagonista d'aquest tercer fet que contaré s'ordenà de prevere a Mallorca el 1962; enguany complirà les Noces d'Or de prevere. Eren els anys on els Cursets de Cristiandat passaren a Mallorca per una purga o purificació (1955-1964). A alguns seminaristes teòlegs (el meu confident fou un d'ells) se'ls va fer avinent que o deixaven l'espiritualitat d'aquell Moviment apostòlic o no serien ordenats. La reacció d'aquest '*balarrasa*' fou lògica: com puc deixar el camí que m'ha dut a la vocació? Don Guillem va ser el seu eixugallàgrimes, el va comprendre i recolzar davant qui calia.

ALTRES CÀRRECS. CAN TÀPERA

Molt poc han de conèixer don Guillem Payeras per no saber que la seva vida pastoral descansà sobretot en dues grans etapes: Seminari i Can Tàpera. No foren exclusives sinó principals, almenys en durada.

Serví en els Cursets de Cristiandat sense ser-ne pare ni fill.

Començà en ells, com hem vist, el 1950 amb el bisbe Hervàs; però, en temps del bisbe Enciso, fou "*el pont*" triat pel bisbe per tornar a donar entrada als Cursets a Mallorca. També fou consiliari i delegat episcopal de l'Acció Catòlica. Quan mons. Jaume Capó Bosch anà a Puerto Rico, ell quedà d'assessor religiós de Sindicats.

El 1970, quan el seu íntim amic mons. Miquel Moncadas és nomenat bisbe de Menorca, don Guillem passa al seu lloc de director de la Casa de la Sagrada Família (Can Tàpera). Aquí, ben ajudat per la seva germana Catalina i altres persones, emprà a fons aquesta plataforma social: actes culturals, formatius i religiosos. Trempà els temps i els llocs perquè la classe baixa, mitja i alta de Mallorca hi tinguessin aixopluc. La influència social de don Guillem dins Mallorca anà "*in crescendo*".

El bisbe don Teodor Úbeda el tria per vicari episcopal de la zona I (1980-86). El seu bon caràcter i la seva indefinició ideològica li ajuden a acostar el clergat més dretà al bisbe. No fa miracles, però sí que aconseguí "*signes*" d'acostament.

La diòcesi de Mallorca tenia com a Ecònom diocesà un home molt eficient i seriós, mn. Pere Torres. Don Teodor nomenà a don Guillem vicedelegat del Patrimoni diocesà (1986) i viceecònom diocesà. L'aigua suau també fa córrer els números pels solcs de la vida.

El 1994 el bisbe Teodor el premià amb una canongia que no li va fer nosa mai.

RELACIÓ AMB QUATRE BISBES

Sorprèn que don Guillem aconseguís la confiança de quatre bisbes successius de Mallorca, ben diferents un de l'altre; en algun cas fins i tot '*contraris*'.

Basta evocar fets, fotos i paraules. Don Joan Hervàs, don Jesús Enciso, don Rafael Álvarez i don Teodor Úbeda. No diré que se'ls posés dins la butxaca, perquè l'expressió pot sonar a vulgar i pecaria un poc d'exagerada. A més, va ocórrer successivament, un darrere l'altre. Si hagués estat de forma simultània, tindria més mèrit, però la butxaca de don Guillem s'hauria romput, no hi cabien quatre formes de ser i de fer tan distintes en una mateixa butxaca, ni que fos molt grossa. Lo que no aguanta una butxaca de capellà ho pot aguantar una diòcesi!

CLAU D'INTERPRETACIÓ

Com entendre el 'curriculum' de don Guillem coneixent les seves notes del Seminari? Normalet, tirant per baix. Molt bo en la música, cantant i al piano.

Partint de què les notes acadèmiques no ho diuen tot, i aquí hi podríem posar des de Premis Nobel a companys de Seminari, hi ha unes qualitats naturals i d'altres, apreses o potenciades per la família. És el cas de don Guillem. Son pare fou 'criadet' de l'advocat senyor Josep Font i Arbós. Aquest misser fou regidor de l'Ajuntament de Palma, administrava béns, preparava joves per a la Universitat. Fou vocació tardana i acabà de magistral i ardiaca de Menorca.

Devora ell, el Guillem pare aprengué a tractar molt bé amb la gent, fer negocis, arribar a transaccions... I també aconseguí influències quan aquells joves universitaris, acabades les carreres, recordaren el criadet de Font i Arbós que els havia dut una ensaimada a Barcelona. Difícilment don Guillem podia trobar un mestre més a prop que son pare. De la mare heretà la dolcesa.

MALALTIA I MORT

iQui m'havia de dir llavors (1954) que, amb el temps, jo fos, per vuit anys, el tutor legal d'aquella torre humana que em va rebre amablement a Son Gibert!

Quan, el 1999, vaig començar a compartir cor a la Seu amb don Guillem encara era la cara amable que sabia esquivar els conflictes però ja l'havies d'ajudar a trobar el punt del breviari. Va viure onze anys més, però

anà decaient progressivament. Des del juliol de 2002 fins el dia de la seva mort (14 de juliol de 2010) visqué a la Residència sacerdotal de sant Pere i sant Bernat. Mai es queixà. Els dos darrers anys no s'aixecava del llit i poca menció feia de res. Fou un home sense arestes, d'un gran sentit comú, positiu, obert a la comprensió, componedor per naturalesa i educació, lleial i amb amor a l'Església i al món.

Joan Darder i Brotat

FITXA

Naixement: Bunyola, 28 maig 1925

Ordenat prevere: 27 juny 1948

Vicari cooperador dels Hostalets: juliol 1948

Capellà provincial del "Frente de Juventudes": gener 1950

Director espiritual del Seminari Menor: juny 1950

Consiliari dels Cursets de Cristiandat

Viceconsiliari diocesà d'Homes d'Acció Catòlica: octubre 1960

Delegat episcopal d'Acció Catòlica: abril 1968

Assessor religiós suplent de Sindicats: juny 1969

Director de Can Tàpera: abril 1970

Vicari episcopal Zona I: 1980-1986

Vicedelegat del Patrimoni diocesà (1986) Viceecònom diocesà (1987)

Canonge de la Seu: maig 1994

Mort: Palma, 14 juliol 2010

REFLEXIONS

EL VATICÀ II... ENCARA?

Sebastià Salom

No sé si vos ne recordau d'aquest nom: el cardenal Lercaro. Estudiàvem primer de teologia quan es va començar el Concili Vaticà II, i a les cròniques que en Martín Descalzo enviava a la premsa espanyola, entre els noms que es destacaven a l'Aula conciliar hi havia el del cardenal Lercaro, que demanava repetidament "una Església dels pobres", dient que els pobres ocupen un lloc primordial dins la vida de Jesús i del seu missatge i que, per tant, el concili hauria d'orientar les seves reflexions i activitats a l'entorn de l'evangeli anunciat als pobres, i demanava que l'església fes signes de despreniment de les seves riqueses innecessàries, del seu poder polític i de les vestimentes suntuoses. Ho record de memòria i per ventura no és exactament així com ell ho va dir.

Però aquests dies he llegit en el nº 247 de la revista Iglesia Viva, corresponent a juliol-setembre 2011, una conversa que Antonio Duato manté amb Giuseppe Ruggeri, un professor jubilat de teologia, de la

nostra edat, especialista en la història de Concili Vaticà II, que va participar en les sessions del Concili com a taquígraf, quan encara era seminarista.

Diu, per exemple, entre moltes altres coses interessants, que la importància del Concili, més que cercar-la en les noves formulacions doctrinals sobre l'església, la col·legialitat o la revelació, etc., l'hem de cercar en l'interès que va suscitar dins tota la cristiandat per trobar la "substància viva" de l'Evangeli, com li agradava dir a Joan XXIII, és a dir per a destriar el bessó de l'Evangeli de la palla cultural o literària que l'envolta.

Diu també que dos discursos pronunciats al final del primer període foren els que més l'impressionaren: Un fou del cardenal alemany Frings, quan va refusar l'esquema previ sobre l'església perquè deia que estava orientat exclusivament a la defensa de l'autoritat. I ves per on, afirma que presumiblement aquest discurs havia estat preparat pel seu jove teòleg

Joseph Ratzinger. L'altre discurs que més el va impressionar fou el del cardenal italià Lercaro sobre l'església dels pobres, que va ser rebut amb sorpresa pels pares conciliaris, però amb entusiasme per molts dels presents, que fins i tot es posaren drets per a ovacionar-lo.

complir la seva missió, no està constituïda per a cercar la glòria terrena, sinó per a escampar, també amb el seu exemple, la humilitat i l'abnegació" (LG 8, 4). Ruggeri, l'entrevistat, afegeix: "Aquesta ensenyança conciliar ja no està vigent. Sobre aquest paràgraf s'ha

La proposta de cardenal Frings va ser acceptada i tot l'esquema inicial sobre l'església es va refer de bell nou.

Però, en canvi, la proposta del cardenal Lercaro només va quedar tímidament inclosa amb dos paràgrafs en el document final: (1) *"...l'església té la missió d'anunciar el Regne de Crist i de Déu... observant fidelment els seus preceptes de caritat, d'humilitat i d'abnegació..."* (LG 5, 2); *"De la mateixa manera que Jesucrist es féu pobre per nosaltres, així també l'església, encara que necessiti mitjans humans per a*

perpetrat una censura col·lectiva -efectuada no amb negacions explícites, sinó amb silencis- per part dels episcopats durant les dècades successives, exceptuant una afortunada època en les esglésies llatinoamericanes, entre Medellín i Puebla..."

Sobre aquest tema de "l'església dels pobres" estic molt d'acord que la jerarquia hauria de fer signes concrets d'abandonar cotes de poder polític, per exemple renunciant a l'Estat del Vaticà, o almanco delegant en un laic el paper de Cap d'Estat, i suprimint les

nunciatures o almanco nomenant ambaixadors laics, sense cap ingerència en les esglésies locals. També m'agradaria veure que els bisbes adoptassin unes vestimentes més a to amb la generalitat de la gent. Però amb el tema de la utilització de mitjans econòmics em trob confús: ¿És un escàndol mantenir les riqueses dels museus vaticans? ¿Són un escàndol les grans despeses econòmiques que suposen els viatges del papa? ¿No degué ser també un escàndol la construcció de la Seu de Mallorca en un temps en què molts de mallorquins vivien en l'estretor? ¿No és un escàndol la recent construcció de La Sagrada Família a Barcelona en un temps com l'actual de gran crisi econòmica? ¿No és un escàndol que nosaltres, els mallorquins que vivim a Burundi, tinguem una casa confortable, amb electricitat, aigua corrent i tres menjades cada dia, quan la gent que ens envolta viu en unes condicions molt més pobres? ¿O s'ha de valorar d'una altra manera la riquesa de l'església? ¿Els beneficis espirituals, catequètics i fins i tot econòmics derivats de la construcció de La Sagrada Família són una bona inversió i compensen les despeses? ¿A la balança de l'evangelització de Burundi pensen més els beneficis derivats de la nostra presència, o pesa més l'antitestimoni d'una església rica que nosaltres representam?

A part del tema de la pobresa de l'església i tornant a l'entrevista amb el professor Ruggeri, fa altres afirmacions molt interessants, com

per exemple la següent: "L'església ha de prendre avui en dia una difícil elecció: o la de continuar essent tossudament la religió civil, la instància central d'ensenyances ètiques per a una societat que ja no és cristiana, en la qual el cristianisme es veu enrolat en un procés d'exculturació sense possibilitat de sortida; o la de ser signe i sagrament d'una nova pau entre els pobles a través de l'anunci i el testimoniatge senzill de l'Evangeli del Regne".

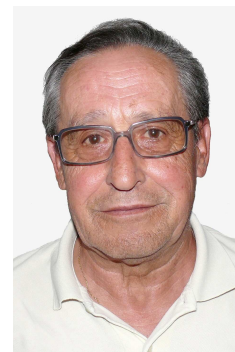
Aquestes declaracions (com les d'altres entusiastes del Concili que han arribat a l'edat de jubilació i ja no tenen res a perdre si manifesten les seves opinions) semblen les darreres coces abans de desaparèixer de l'escena. ¿Serà possible algun dia aquesta renovació? ¿És necessari deixar caure tot l'edifici de l'actual església, tot esperant que les futures generacions en puguin aixecar un altre, aprofitant o sense aprofitar les runes que els haurem deixat?

No vull semblar pessimista. Tal vegada ja no es possible apuntalar i reconstruir l'edifici de l'església i unes altres generacions l'hauran de recomençar de bell nou sobre els fonaments sempre sòlids de l'Evangeli. Si no ho podem veure nosaltres, deixem almanco el caliu colgat de la nostra fe i de la nostra esperança. Si encara creim en l'assistència de l'Esperit Sant, no podem pensar que tot el potencial del Vaticà II es pugui quedar "in saecula saeculorum" en paper banyat.

Sebastià Salom

Etty Hillesum

Per Bartomeu Fons

Segurament que aquest nom és conegut per la majoria dels qui vulgueu llegir algunes pinzellades d'aquesta dona jueva holandesa que morí a Auschwitz, lloc d'exterminació de tants nombrosos jueus per part dels nazis alemanys, dia 30 de novembre de 1943.

Si m'he decidit a oferir algunes dades de la seva vida és perquè, des l'any 2006, em va cridar l'atenció l'autenticitat i actualitat del seu procés de vida, capaç d'il·luminar les meves passes i crec que les de moltes persones de la modernitat o postmodernitat en que vivim.

Segurament molta gent de la nostra societat actual – inclosos els joves – es podrien reconèixer en les seves vacil·lacions, en la seva ambigüitat d'algunes experiències sexuals i afectives, en la seva sinceritat, en la seva obstinació per aclarir-se dins ella mateixa, en les persones amb qui es troba i en els esdeveniments que viu, tant els més ordinaris com els més tràgics.

L'itinerari de Etty és el d'una dona lliure: lliure de tot prejudici hereditari, doctrinal o ideològic. Si davant la implacable posada en pràctica de la solució final, va assumir de manera heroica la seva condició jueva, ho va fer lliurament i sense experimentar cap tipus de reticència respecte a l'espiritualitat cristiana, que en aquells moments estava descobrint i reconeixent com el lloc de la seva realització personal. El seu itinerari espiritual no es deu a cap contacte directe amb alguna Església; no es posà en contacte amb representants de cap institució eclesial; només es trobà, alguns mesos abans de la seva deportació, quan arribaren al camp de Westerbork, amb algunes monges i religioses catòliques d'origen jueu, entre elles la carmelita Edith Stein, filòsofa i antiga deixeble de Husserl, recentment canonitzada per Joan Pau II.

Amb l'ajuda d'un psicoterapeuta o quiròleg anomenat Julius Spier, Etty comença aclarir el seu caos interior. Així ho expressa en un escrit dels seus quaderns: "Hem trobat aquí, a ca seva (de Spier) jo i la meua confusió de l'ànima. Ell aniria posant orde en aquest caos interior, orientant ell mateix les forces contradictòries que actuen en mi. M'agafava, per dir-ho així, de la mà i em deia: "Així és com s'ha de viure". Tota la meua vida he tingut aquest desig: si qualcú vingués a agafar-me de la mà i a ocupar-se de mi...! Tenc un aspecte enèrgic, no compt més que en mi mateixa, però me faria terriblement feliç abandonar-me. I mira per on, aquest perfecte desconegut, aquest senyor S., aquest home de trets complicats, s'ocupa de mi i en una setmana ha fet ja miracles. Gimnàstica, exercicis respiratoris, algunes paraules lluminoses, alliberadores, respecte a les meves depressions, de les meves relacions amb els altres, etc.. De cop i volta, jo tenia una vida

distinta, més lliure, més fluida. S'esborra la sensació de bloqueig, entre dins mi un poc de pau i d'orde; tota aquesta millora, de moment, s'ha produït només per la influència de la seva personalitat màgica. Però no es torbarà en fonamentar-se psíquicament, en convertir-se en un acte conscient". (9 de març de 1941)

Un any després Etty ha descobert Déu des del seu procés interior. En aquests moments ella és ben conscient de la situació angoixosa en que es troben els jueus. Així ho expressa quan diu que "poc a poc, tota la superfície de la terra no serà més que un camp immens de concentració, i ningú o quasi ningú es podrà quedar fora d'ell... A Alemanya els jueus són posats vius entre parets o exterminats amb gasos asfixiants ...". Davant aquesta situació adopta "com a principi ajudar a Déu tant com sigui possible, i si ho aconsegueix, també estaré disponible per ajudar als altres". (11 de juliol de 1942)

El dia següent fa aquesta pregària: "Sí, Déu meu, pareixes bastant poc capaç de modificar una situació que, al cap i a la fi, no es pot separar d'aquesta vida. Però no te deman comptes d'això... Tenc cada vegada més clar que tu no pots ajudar-nos, sinó que ens correspon a nosaltres ajudar-te i defensar fins al final la mansió protectora que tens en nosaltres... Hi ha persones que volen guardar els seus objectes de plata enlloc de protegir-te a tu, Déu meu, I n'hi ha que intenten protegir el seu propi cos que no és sinó un receptacle de mil angoixes i de mil odis; obliden que mentre estan en els teus braços no estarem sota el poder de ningú. Aquesta conversa amb tu, Déu meu, comença a retornar-me un poc de calma. Per això n'haurem de tenir moltes altres. Sense dubte que coneixeràs també moments de escassetat en mi, Déu meu, moments en que la meva confiança no t'alimentarà amb tanta d'abundància. Però, creu-me, seguiré treballant per tu, continuaré essent-te fidel i no te trauré del meu interior". (12 de juliol de 1942).

Al recinte de Westerbork – que era com la sala d'espera per anar-se'n cap Auschwitz – Hetty hi trobà el camp on posar en pràctica el que abans havia dit: "També estaré disponible per ajudar als altres". Així ho expressa en una carta a la infermera Maria: "Són molts els qui senten que el seu amor al pròxim s'aflebleix, perquè no està alimentat des de l'exterior. Es diu que aquí la gent no t'ofereix l'ocasió d'estimar-los. Però, per la meva banda, no m'atur de realitzar aquesta experiència interior: no existeix cap vincle de causalitat entre el comportament de la gent i l'amor que se sent per ells. L'amor al pròxim és com una oració elemental que ens ajuda a viure. La persona mateixa del pròxim no té gran cosa que veure amb l'assumpte. Ah, Maria, aquí regne una certa mancança d'amor, i jo, per la meva part, me sent extraordinàriament rica d'amor...! (8 agost 1943)

Abans Etty havia dit que a la crueltat s'ha de respondre amb amor: "Després de la guerra haurem de construir un món totalment nou. A cada nova crueltat hi haurem d'oposar un petit suplement d'amor i bondat, que haurem de conquistar sobre nosaltres mateixos". (3 juliol 1943)

Dia 6 de setembre de 1943, Etty fou deportada a Auschwitz amb tota la seva família.

La seva darrera carta la pogué fer arribar, 19 dies abans a la seva amiga Henny Tideman: “Estimada petita Tide: T’envii lo que avui capvespre he anotat al meu diari: Déu meu, tu que m’has enriquit tant, permet-me també donar a mans plenes. La meva vida s’ha convertit, Déu meu, en un llarg diàleg amb tu. Quan me trob a un recó del camp, amb els peus sobre la teva terra i els ulls mirant al teu cel, el rostre se m’omple en freqüència de llàgrimes amb emoció interior fruit del meu agraïment. També durant la nit, quan ajaguda en la meva llitera, me dirigesc a tu, Déu meu, llàgrimes d’agraïment inunden a vegades el meu rostre, i això és la meva oració”.

Bartomeu Fons

Extret de:

Paul Lebeau, **Etty Hillesum. Un itinerario espiritual** – Ed. Sal Terrae, 2000.

Annemarie S. Kidder, **Etty Hillesum. Escritos esenciales** – Ed. Sal Terrae, 2011.

NOTA BIOGRÀFICA (Wikipedia)

Ester "Etty" Hillesum (Middelburg, 15 de enero de 1914 - Auschwitz, Polonia, 30 de noviembre de 1943), fue una joven judía neerlandesa que mantuvo un diario durante la Segunda Guerra Mundial. Etty escribió un diario entre los años 1941 y 1943 que testimonia su propio fin en un campo de concentración (Auschwitz). Se parece al diario de Anne Frank, pero escrito por una mujer de 27 años. El libro tuvo gran resonancia en Holanda y es considerado un documento de gran valor. Ha sido traducido a varios idiomas.

Sede del Etty Hillesum Research Centre (EHOC), Ghent University, Holanda.

Cronica

REUNIÓ DE CONDEIXEBLES A PUIGPUNYENT

(28 de desembre de 2011)

Ja està institucionalitzat que la trobada de l'hivern sigui el dia dels Sants Innocents. Per això el passat dia 28 ens reunírem a Puigpunyent a can Tomeu Català. Havíem decidit a la reunió del passat mes de juny que, degut a què de cada dia ens feim més majors i no ens convé sopar molt, dinariem en lloc de sopar.

L'encontre, com ens havia recordat en Jaume Sancho al correu electrònic del dia 23 de desembre, per si qualcú s'havia oblidat, estava previst devers la una. Al correu en Jaume, a més de donar instruccions per si algú no podia assistir a la trobada, va acabar amb aquestes paraules: *"Una abraçada i fins dimecres, si Déu ho vol i estam bons. Ja vos enyor"*.

Amb en Toni Bennàssar, com teníem programat per aquell dia, a les 10,30 hores, ens trobàvem a can Garrit de Pollença, la casa on viu en Bernat Cifre. Ell serà l'entrevistat del proper número de Modèlics i modelicons. Si coneixeu en Bernat convindreu amb mi que té molta corda i la xerrameca no s'acaba mai. Així fou aquell dia. En comptes de ser a les 12,30 a Inca, on havia de recollir en Joan Parets i en Miquel Amengual, i passar després per Binissalem per recollir en Miquel Bestard, vàrem arribar a Inca molt prop de la una. En Toni va seguir cap a ciutat i jo vaig recollir els que m'esperaven. Aquest fet va fer que arribàssim a Puigpunyent els darrers, quan ja tothom era allà.

En total fórem 17. No hi assistiren, a més d'en Sebastià Salom (Burundi), en Joan Sunyer (Cuba), en Tomeu Moll, en Joan Pol i en Mateu Buades. Tenguérem present en la nostra memòria els nostres condeixebles que ens han deixat: en Miquel Nigorra, en Pep Toni Fuster i en Biel Rossinyol.

En Tomeu Català ens va sorprendre amb un menú extraordinari: picadeta, olives i una tapeta de codony i formatge tendre, arròs brut a voler, cassola i dolços de moltes varietats, tot amarat amb un bon vinet (blanc i negre) i aigua per als que en volgueren.

En Tomeu s'ha fet cuiner; va dir que quan va veure que la seva mare envellia —de la necessitat va fer virtut— i va aprendre cuina. L'arròs brut és una de les seves especialitats. Tots en podem donar veritable testimoni —n'hi va haver que no es conformaren amb un plat—. En Tomeu sempre que pot, malgrat els problemes i la feina, va a dinar a Puigpunyent; així està més tranquil i reposat després de dinar.

La cassola, a altres indrets rep el nom d'escaldums. Com que mai és de demés aprendre coses, vos oferesc el que diu el DCVB sobre aquest tema. En general la cassola té aquest nom perquè es cou en una cassola, n'hi ha de diferents classes:

Cassola de carn: *guisat de carn sofregida i cuita amb brou i tallades de xulla i assaborida després amb moradux, alls, ciurons, pèsols, bessons de fava, tomàtiques, carxofes, pebre-bo, safrà, sal i canyella (Mall.)*

Cassola de peix: *guisat de peix cuit amb sofrit de ceba, julivert, alls, panses, pinyons, pebres, tomàtiga i un poc de moradux (Mall.)*

Escaldums: *guisat de carn, generalment de gallina o pollastre, amb patates i sofrit de ceba, tomàtiques, alls, completat amb un poc de vi-blanc i amb salsa d'avellanes, ametlles o pinyons (Mall.)*

Es normal que, tant a la cassola com als escaldums, s'hi posin pilotes de carn. Per cert a la cassola d'en Tomeu les pilotes eren abundants i molt saboroses; segons els càlculs d'en Parets, tocava a quatre per barba.

En Jaume Sancho, com ja ens té acostumats, en un sobre preparat amb molta cura, ens va repartir l'obsequi de Nadal i Cap d'Any, que contenia:

CRONICÓ, Burxinant per dins ca nostra, dirigit i coordinat per Joan Rosselló i Vaquer (cursos 1959-60 i 1960-61). Homenatge de Modèlics i modelicons al nostre bon amic i antic prefecte, *"Allà on ell era mai no hi mancava l'humor... Segur que ja està fent un altre CRONICÓ en el cel... i tots els sants hi ballen"*. És una versió del manuscrit, passat a net en el seu dia per en Domingo Mateu, passat ara a WORD per alguns companys, i revisat i uniformat per en Pere Orpí.

CALENDARI DE 2012, *“Iconografia per a un any”*, amb fotografies, disseny i confecció d’en Gabriel Rosselló. A cada mes hi ha una fotografia d’una obra d’art que correspon a una festa del mes. Hi trobareu pintures, baix relleus, relleus i escultures de diferents períodes, del romànic fins al barroc, sense deixar el gòtic, el plateresc, el renaixentista i el renaixentista-manierista. El calendari és una obra art.

FELICITACIONS NADALENQUES, d’en Sebastià Salom i altres amics, des de Burundi: *“Amb el seu naixement i la seva vida, Jesús capgira la nostra fe”*. Una altra felicitació d’en Joan Sunyer des de Cuba.

FELICITACIÓ NADALENCA, de la seva família Sancho-Servera. A l’anvers hi ha la peça de gregorià Gradual de la Missa del dia de Nadal. Al revers un escrit de Tomeu Moll referit al cinquantenari del concurs de nades *“In splendoribus”*, on diu: *“Abans del final del trimestre, per cursos, visita obligada al Rector del Seminari, don Pedro Sureda, al seu despatx. Ens desitjàvem mútuament les bones festes. A tercer de filosofia no es cansà d’elogiar la interpretació del gradual de la missa de mitjanit, Tecum principium, sota la direcció d’en Biel Rosselló, i especialment d’aquella frase que ha quedat per sempre encunyada: “In splendoribus sanctorum”*.

Per cert, que per recordar aquell fet, tornàrem cantar el gradual i observàrem que hi havia un poc de rovell.

En Toni Mateu, que ha vingut des de Perú a passar les festes amb la seva família, ens obsequià amb un calendari de taula de la Parròquia de “El Santísimo Salvador” de Pachacámac, Diòcesi de Lurín, Lima Sur, on ell treballa amb en Toni Bonet.

En Pere Orpí també ens lliurà una felicitació nadalenca de la seva parròquia de s’Alqueria Blanca.

Mentre donàvem bon compte dels dolços i preniem el cafè, que alguns refredaven amb whisky, herbes o conyac, s’originà una conversa en la qual es parlà, amb claredat, *“de rebus domesticis et peculiaribus”*, amb intervencions de tot tipus. De tot el que es digué, cadascú n’haurà fet les reflexions i conclusions pertinents.

Acordàrem les dates de les trobades de l’any 2012. La reunió del pròxim juny serà dia 15,¹ divendres, a Santa Llúcia i la de desembre, com sempre dia 28, a can Joan Darder, a San Alonso. Les dues reunions devers la 1 de migdia.

Ens acomiadàrem desitjant-nos un bon any 2012 que era a punt d’estrenar. I com sempre, contents d’haver conviscut aquelles hores, retornàrem a ca nostra.

Jaume Gual i Móra

¹ Hi ha hagut correcció de data per ocupació de la casa aquest dia. Serà dia 22. Veure convocatòria a la pàg. 40

El nostre convidat

SOR MARIA AMADA

“Sor Amada”

(Sor Maria Bover Mulet)

Jaume Gual

Aquest encapçalament potser no vos digui massa coses; però aviat recordareu i reviureu temps passats. Aquesta monja, que avui forma part de la comunitat del convent de monges de la Caritat de Felanitx, és aquella que coneguérem als nostres anys de seminari, aquella monja jove i riallera que ens atenia amb una estima molt especial, com quasi bé feien totes les religioses que formaven la comunitat que estava al servei dels seminaristes i superiors d'aquella casa.

L'equip de redacció de 'Modèlics i modelicons' vàrem acordar fer una visita a sor Maria Amada a Felanitx. En Tomeu Fons ens va facilitar el contacte i, el passat dia 27 de desembre, vàrem passar una estoneta llarga amb ella.

Amb en Toni Bennàssar anàrem a Felanitx; però abans havíem parlat per telèfon amb en Tomeu Tauler, ja que volíem veure'l i saber de la seva salut. El GPS aviat ens conduí al carrer i trobàrem can Tomeu (abans calle Eras, 44, avui carrer de ses Eres, 38) —hem avançat en la normalització de la nostra llengua, però, si no hi posam remei, tornarà ser calle Eras—. En Tomeu ens esperava, assegut, treballant a la camilla. Salutàrem la seva mare, una joveneta que ha sobrepassat els 94 anys, però ningú no ho diria ja que es conserva amb molt bona salut. Parlàrem amb en Tomeu dels problemes de salut que ha tengut i que sembla que poc a poc va superant.

En Tomeu ens va acompanyar al convent de la Caritat on sor Maria Amada ens esperava. Després de les salutacions pertinents, ens acomodàrem a la sala de visites de la casa. No cal dir que ens interessava conèixer els seus records i vivències dels anys que va passar al Seminari. Més que una entrevista, amb unes preguntes preparades d'antuvi, optàrem perquè sor Maria Amada ens comunicàs el que recordava d'aquells anys; només nosaltres, en Tomeu, en Toni i jo, li demanàriem alguna precisió o concreció al que ens diria. El cert és que ella va parlar amb molta fluïdesa, mostrant en tot moment una vivacitat i claredat en l'exposició de les dades i dates d'aquella època.

La conversa, com és lògic, es va centrar en el temps que va passar en el seminari. Per tant, a l'exposició que segueix, he resumit la conversa, posant entre cometes les afirmacions que de la mateixa en vaig extreure, enquadrant-la en petits blocs.

Ressenya biogràfica de sor Maria Amada

El primer que li demanàrem fou una petita ressenya biogràfica. Del que ens digué sabem que sor Maria Amada (Maria Bover Mulet) va néixer a Son Mesquida (Felanitx) l'any 1932. Fou la segona dels deu germans que nasqueren al si d'aquella família pagesa. Quan tenia devuit anys, l'any 1950, va ingressar al noviciat de la Congregació a Son Roca, i l'any 1952, amb 20 anys, fou destinada al Seminari Menor del Socors, on residí en el curs 1952-53. En el curs següent, 1953-54, quan es va inaugurar el Seminari Nou, tota la comunitat va passar a residir a Son Gibert. Va romandre al Seminari fins l'any 1972 que va anar a Amèrica, a Las Delicias (Lima), on només va estar uns quatre mesos, perquè va haver de tornar per problemes de salut. Fou destinada a Son Roca; allà, per espai de 28 anys, fou la cuinera de la casa. Ara fa ja 11 anys que resideix a Felanitx.

Després de contar-nos les seves dades biogràfiques va afegir:

“De tots es llocs on he residit, on més m’ha agradat i m’hi he trobat bé, ha estat en es Seminari; jo vos estim molt”.

La comunitat

“Érem 11 ses monges a sa comunitat: tres teníem cura de sa cuina, on sa responsable era sor Joana de la Pau, i s’altra monja era sor Catalina Pascual (que encara viu i té més de 90 anys). Jo sempre me n’encarregava de tallar sa carn i conec tots es noms de cadascuna de ses peces des bous i vedelles. Mos deien que es joves havien de menjar carn vella i es majors carn tendra. De ses 11 monges, només dues encara vivim, ses altres ja han mort”.

“La mare superiora, sor Esperança, era molt exigent. Crec que havia de ser així per dirigir i coordinar totes ses feines d’aquella casa tan gran”.

“Mos aixecàvem a les sis des matí i teníem oració i missa. Després berenàvem aviat per tenir a punt i servir es berenar as seminaristes. Dinàvem després d’ells i sopàvem abans. A s’hora d’anar a dormir, ho deixàvem tot a punt per a l’endemà”.

“No solíem participar en ets actes de ses grans solemnitats, perquè era es dia que més feina teníem a sa cuina. Per exemple, es dia que en es Seminari se celebraven ordenacions”.

“Tampoc podíem participar a ses vetlades que fèieu en temps de ses convivències de s’estiu. Sí que a vegades, des de darrera es vidres de ses portes abatibles que donaven as menjador, vèiem quan fèieu es sermons de Corema o quan vos exercitàveu pes sermons que preparàveu per anar a ses esglésies es dia de Sant Josep”.

Infraestructures, estris de cuina i queviures

“Es primer any que anàrem as Seminari nou, tenguérem molts de problemes perquè hi havia moltes obres sense acabar i mancaven molts estris de cuina i màquines (rentavaixelles, peladora de patates, etc.) Tot ho havíem de resoldre amb es nostre esforç”.

“A sa cuina, poc a poc, tenguérem moltes comoditats: Peladora de patates, màquina de capolar carn, màquina d’escurar, olles molt grans que les posàvem en es foc amb un petit ternal. Quan havíem de fer truites, posàvem unes vuit pelles damunt sa planxa de sa cuina”.

“Hi havia un forn de llenya, que ja era modern i es controlava amb un rellotge. Es forner, en Ramon, feia coques, es panets i pa de cada dia. En es soterrani, a més des forn, hi havia un gran rebost on guardàvem tots ets aliments i ses reserves que teníem”.

“S’organització i ses comandes de tot el que necessitàvem la duien es Majordom, sa superiora i sa responsable de sa cuina. Aquests també determinaven es menús de ses menjades. De sa possessió mos duien llet. També mataven bous i vedelles i mos duien sa carn. Ses patates i mongetes, encara que no bastaven, les mos servien també ets amos de sa possessió, que primer eren poblers i després ho foren de Felanitx”.

Records de persones

“Tenc molt bons records des superiors, senyors Moncadas, Payeras... Don Guillem Payeras mos digué: amb sos seminaristes el tracte ha de ser de “palo seco”.

“Es Majordom, don Toni Esteva, es preocupava molt per noltros i mos donava tot el que podia per facilitar-nos sa feina. Pareixia un home molt sec i dur, però per a noltros era tot el contrari”.

“Tenguérem algunes persones llogades, però va haver-hi problemes amb alguna de ses joves perquè feien massa cas as seminaristes. Per això es va decidir que ses persones que ens ajudassin de defora fossin més majors i no tan joves”.

“En Pepet, en es principi que estava amb noltros, quan sa comunitat de seminaristes passava per anar a vespres o a l’ofici, ell s’agenollava i se senyava com si passàs el Bon Jesús. Un dia estava tot assustat, perquè havia fet qualche cosa mal feta, i deia: “jo he fet mal, mor, a l’infern”. Don Joan Planas, que era es director espiritual des seminari menor, el va haver de tranquil·litzar. En una altra ocasió, que era abstinència,

ell va menjar carn d'amagat i després demanava perdó. Coneixia el que feia bé i el que feia malament”.

Altres

“Teníem un ca, en Manso, que un bon dia se n'anà darrera sa monja que va entrar a sa cambra frigorífica; quan sa monja va sortir, ell va quedar tancat dedins i d'aquell dia ençà, va patir d'ofegor”.

Aterratge de l'avió

“Es dia que va caure s'avió en es camp de futbol i a s'hort devora sa cuina, tenguérem un bon ensurt.

Era temps d'hivern, crec que es seminaristes eren de vacances de Nadal. Jo estava dins sa cuina i vaig

veure aquell aparatot que venia en direcció a sa cuina amb una ala rompuda, però, de cop, va girar, va passar per davall es fils d'electricitat i va caure de panxa, encallat dins s'hort, on després va haver-hi un altre camp de futbol. Vàrem atendre tot es personal. Don Guillem Payeras coneixia es pilot. Els facilitàrem cafè amb llet i atenguérem totes ses persones que estaven molt assustades i gelades de fred. Arribaren es bombers i totes ses emergències. Va ser una sortada que no hi hagués desgràcies personals”.

On són els tords ?

“Es problema que va originar es tema des tords que tots coneixeu, fou gros. Es seminaristes des curs que s'havien de menjar es tords que havien caçat, quan anaren a cercar-los a sa cuina, no els trobaren, i ningú no sabia a qui els havien donat. Ells protestaren fort davant sa superiora, sor Esperança, i es superiors de sa casa. Es va produir un trasbalsament de tota sa comunitat de monges i es va passar una consigna: d'aquí en endavant, no s'ha de donar res mai a ningú, sense saber a qui es dóna”.

Acabàrem la conversa i en Toni Bennàssar va fer algunes de les fotografies que acompanyen aquest escrit. Sor Maria Amada volgué que saludàssim la superiora del convent. Després d'un canvi d'impressions amb la superiora, deixàrem aquella casa. De veritat podem dir que aquella monja té un viu i agradable record d'aquells anys que va passar servint els seminaristes i poguérem constatar el que ens digué al començament de la trobada: “De tots els llocs on he residit, on més m’ha agradat i on m’he trobat millor, ha estat en es Seminari; jo vos estim molt”.

A la sortida del convent, visitàrem en Tomeu Bennàssar —can Tomeu està ben davant el convent—. Tenguérem una conversa molt interessant sobre el diví i l’humà: la nostra societat i la nostra Església; la comunicació avui; l’internet... Vaig trobar en Tomeu molt recuperat. Ha publicat, recentment, el tercer llibre (en pla de diari i memòries) sobre la seva malaltia. En pla humorístic i amigable ens digué que tots els qui anaven a veure’l sortien al seus llibres... “vosaltres ja no sortireu —digué— perquè no en publicaré d’altre sobre aquest tema”.

Des de la nostra revista, volem agrair a sor Maria Amada el temps que ens ha dedicat i li desitjam salut, pau i alegria; que per molts anys pugui servir en la seva memòria tots els records agradables del seu servei als seminaristes d’aleshores.

Jaume Gual i Móra

Amb el cor a la mà

Per Antonia Bennasar

Pensaments i preguntes

Ja fa cert temps que vaig veure un pel·lícula de n'Eastwood. Es deia "Más allá de la vida". Presentava tres casos: una periodista que visqué un tsunami i per ben poc no hi deixà la vida, un nin (Marcus) al qual se li mor un germà i un jove que tenia el do de llegir el passat de les persones.

Una pel·lícula força interessant que em provocà una pregunta existencial: És necessari patir contratemps per descobrir un sentit profund i transcendental a la vida?

Aquest pensament em dugué a reflexionar sobre les famoses "conversions" religioses. Hi ha conversions avui?

Alguns autors, entre ells en Maslow, parlen de "experiències-cimeres" que humanitzen (canvien) les persones.

És avui l'Església un espai idoni perquè es puguin produir aquests canvis?

.....

No fa gaire, casualment i mentre el meu fill estava mirant la televisió, vaig adonar-me que es tractava d'un programa d'aquells que sol mostrar la frívola i superficial TV5.

El programa d'aquell dia mostrava un casament i es celebrava dins la sala on habitualment es realitzen els programes.

El `personatge central de la cerimònia no requeia damunt els contraents, sinó damunt la presentadora del programa, que intervenia en distints moments de l'acte, sempre ressaltant el seu aspecte espectacular.

Començada la cerimònia, la presentadora intervingué `per anunciar que acabaven d'arribar els pares del nuvi, que era sud-americà i, suposadament, desconexedor de tal circumstància.

Passades les emocions produïdes per aquest inesperat esdeveniment, continuà l'acte amb una nova interrupció per l'aparició d'un familiar de la núvia que portava els anells de compromís. Tot, naturalment, a indicació de la presentadora del programa que actuava com a màxima autoritat i "vedette" de l'espectacle.

Es llegiren els articles de rigor, tot donant una entonació pròpia de qualsevol espectacle.

Jo vaig sentir indignació veient com s'estan manipulant i banalitzant els esdeveniments més vivencials en funció de presentar una escena espectacular.

És veritat que aquest programa no és molt diferent de molts altres que ofereix laTV5 i algunes altres televisions.

És això un exemple dels nous valors que donen prioritat a l'aspecte extern? Tant s'han buidat els actes humans?

On queda la intimitat?

.....

Fórem "ancians" (presbiterr) quan encara érem joves. I ara ja ho som de veres.

En la nostra joventut donàvem consells, orientàvem, exhortàvem, etc. Però ens faltava l'experiència que donen els anys viscuts, si es té una actitud oberta a la realitat.

Així que hem estat "ancians" dues vegades. I esper que la segona sigui més rica que la primera, perquè aquesta sí que ja disposa de l'experiència viscuda.

L'experiència sempre posa a prova les conviccions i arrecona aquelles que no suporten la prova. Per aquest motiu no és estrany que es donin tants de canvis en les persones.

No estam nosaltres ben lluny d'algunes idees que teníem quan sortírem del seminari?

En alguns casos el canvi és traumàtic, en altres és progressiu i pacífic, quasi sense adonar-nos que es produeix.

Però sempre queden conviccions que per la seva importància vital resten incòlumes, i són aquestes les que donen direcció a la vida de les persones.

Com vivim la nostra segona "ancianitat"?

Toni Bennasar

CONFIDÈNCIES

MIQUEL ALENYAR FUSTER

Quatre anys a Son Gibert

Posat a recuperar la memòria dels meus anys de seminari, he de confessar primer de tot que en conservo un munt de records entranyables. Dissortadament han restat arraconats en un espai al qual no he tingut l'avinentsa de retornar sovint. La feina del dia a dia, els compromisos professionals, les urgències de les comandes i les presses que ho embolcallen tot, m'han absorbit l'atenció durant molts d'anys i encara ara és així. Per aquest motiu em vaig sentir molt satisfet quan en Toni Bennàssar em va convidar a fer un exercici de retorn a aquella experiència valuosa que ocupà quatre anys de la meua darrera adolescència i primera joventut.

Estudiava el batxillerat de ciències a l'Institut Ramon Llull, de Palma, quan, després d'un procés de reflexió, vaig prendre la decisió d'anar al seminari. Aleshores tenia el costum d'escoltar els consells de Mn. Joan Capó Bosch, professor i director espiritual del citat institut. Varem acordar que acabaria el batxillerat i, després, demanaria l'ingrés al seminari. A l'estiu de 1954, amb el cinquè curs a la butxaca, em vaig posar a estudiar llatí i a fer els exercicis que em posava Vecenç Jasso Garau, al qual havia conegut a l'institut uns anys abans. El setembre em vaig examinar de primer de llatí amb Mn. Antoni Esteva, que m'aprova.

Durant el meu sisè curs de batxillerat, vaig continuar amb les classes que em feia Vicenç Jasso a l'edifici de l'antic seminari un cop o dos al mes. A l'estiu vaig continuar anant a classe a casa seva, aleshores acompanyat de Marià Cortès i Cortès i Joan Pla Garcia. Els tres constituïrem una societat d'amics i companys que tingué una durada de molts d'anys i que encara continua en forma d'una amistat arrelada i ben sincera. Marià i Joan s'examinaren de llatí de primer curs i els tres també ho férem de llatí de segon, que varem aprovar.

El setembre de 1955, amb el batxillerat acabat i amb el primer i segon curs de llatí aprovats, ens varem incorporar al seminari com a “balarrasas”. Als tres ens enviaren a estudiar llatí amb els llatinistes de tercer curs i ens posaren de professor Mn. Joan B. Munar Ramis, que substituï Mn. Francesc Suárez Yúfera. Seguirem així fins que el gener de 1956 s’implantà el curs intensiu de llatí per a “balarrasas”, que es posà en mans de Mn. Llorenç Escalas, un home d’una gran cultura i un cor enorme. Allà ens trobarem amb Joan Rosselló “Firella”, Ferran Aguiló Valls, Josep Cabrinetti Sande, Ignasi López Pinto Ruiz, Joan Riera Dalmau, Bernat Pou, Sebastià Franch Serra, Jaume Muntaner Rullan i potser algún més. El juny ens examinàrem i en Pla va obtenir un merescudíssim “meritissimus cum laude”. Els altres ens conformarem amb qualificacions inferiors.

Bartomeu Fortesa Pujol s’examinà el setembre del curs de llatí intensiu i el va aprovar. Poc després del meu ingrés, Joan Vidal Perelló em va aficar a l’Scola Cantorum en el grup dels baixos al costat d’Antoni Picornell amb el qual compartia partitura.

El curs 1956/57 férem el primer curs de filosofia sota la direcció de Mn. Josep Sacanell Garí, que feia els exàmens tot seguint un ordre secret, que ben aviat varem descobrir, cosa per la qual sabíem quan ens tocava ser examinats. No sé si ell durant el curs va arribar a saber que li havíem descobert la metodologia. Ho va saber de totes maneres, perquè m’ho digué un dia que en parlàrem més endavant. Els “balarrasas” ens afegirem al curs de Bartomeu Suau, Miquel Mascaró, Joan Picornell, etc.

El 1957/58 férem el segon curs de filosofia sota el guiatge de Mn. Francesc Payeras, que aleshores era el rector del seminari. Les classes més brillants varen ser les de Mn. Sebastià Gayà, que s’encarregava de la càtedra d’Història de la Filosofia. D’ell conserv un record que parla del seu rigor, els seus coneixement i la seva gran humanitat. A l’estiu tot el grup, llevades excepcions, ens examinarem de tercer de filosofia. L’examen ens els feren Bartomeu Quetglas i Francesc Payeras. Durant el curs vaig ser prefecte dels llatinistes de segon, mentre en Pere Llabrés Martorell ho era de tercer i Miquel Orell Sureda i Joan Puig-gròs Sbert ho eren de primer. Conserv un record ben viu

d'Andreu Genovard Orell, Andreu Obrador, Joan Vilanova, Miquel Company Bisbal, Antoni Colomar, Martí Garcias Martí i els altres llatínistes que integraven aquell curs.

El curs 1958/1959 ens incorporarem al primer curs de teologia en el qual ens afegírem al curs de Gabriel Tomàs, Antoni Pericàs, Baltasar Amengual, Bartomeu Pascual, Llorenç Sastre, Pep Noguera, etc. Al final del 1958 Josep Sacanell em va demanar que acceptàs de ser patge del bisbe Enciso, que ens tractava amb un gran respecte. Abans de la fi de curs morí Mn. Joan Nicolau, que era el nostre professor de teologia. Les classes més brillants les feia Mn. Bru Morey, professor de "Ius publicum ecclesiasticum", que ens parlava sovint en llatí. També ho eren Bartomeu Suau Mayol, Pere Pou Galmés i Antoni Ferrer. M'han restat gravades les classes que Antoni Sanxo Nebot, canonge magistral de la Seu, ens féu d'oratòria. Les seves indicacions m'han estat molt útils durant molts d'anys a l'hora de fer rodes de premsa, xerrades o conferències. D'altra part, les classes de Llorenç Pérez sobre la història de l'Església em serviren per descobrir el sentit de la història i la seva metodologia. Tot plegat, d'aleshores ençà, he sentit interès per la història, afecció que m'encomanà Llorenç Pérez, amb qui vaig tenir l'avinentsa de trobar-me uns anys més tard a Roma i a la Biblioteca Bartomeu March.

A l'estiu del 1959 vaig rebre per carta la comunicació de la reserva d'una plaça al Col·legi Espanyol de Roma, on vaig restar durant dos anys, mentre feia primer i segon curs de teologia a la Universitat Gregoriana. A l'estiu del 1961 vaig decidir amb el suport de Mn. Joan Capó de passar a estudiar economia a la Universitat de Barcelona.

Els quatre anys d'estada al seminari i els dos que vaig fer a Roma varen ser per a mi fonamentals en el meu procés de maduració i formació. A més, a Roma vaig descobrir que l'economia m'interessava més que qualsevol altra cosa. Va ser amb motiu d'una conferència que ens va fer, el febrer de 1960, el P. Federico Sopeña Ibáñez al Col·legi Espanyol per explicar-nos el Pla d'Estabilització Econòmica que s'aplicà a Espanya a partir del juliol de 1959. Vaig descobrir el meu interès pel cinema de filmoteca gràcies a les sessions de cine-fòrum que feiem al teatre Goldoni, on poguérem veure i comentar "Rashomon", "El setè segell", "Miracle a Milà", "La passió de Joana d'Arc", "Dies Irae", "Alexander Nevski", "Los jueves milagro", etc. Les visites que feiem en grups a la Capella Sixtina, al Palau Farnese, als Museus Capitolins, etc., ens permeteren descobrir la importància de la pintura i l'escultura i la força amb la qual ens encomanaven emocions estètiques.

Els amics que vaig fer aleshores han estat amics per sempre. Encara ara em produeix goig trobar-me amb ells i fer anar la xerrada, si és possible. Conserv records inesborrables de persones com Guillem Ramis Money, Josep Noguera Arrom, Bartomeu Bennàssar Vicens, Marià Cortès i Cortès, Joan Pla Garcia, Jaume Muntaner Rullan, Vicenç Jasso Garau, Bartomeu Pascual Umbert, Bernat Pou Garcias i molts d'altres.

Miquel Alenyà Fuster
Desembre de 2011

PREGÓ DE FESTES

Lloseta 2011

Guillem Ramon

El nostre company, Guillem Ramon, fou el pregoner de les festes patronals de Lloseta el passat mes de setembre. Del seu pregó n'hem extret alguns aspectes que ens descriuen els costums i tradicions que ell va esmentar i recordar del seu estimat poble.

Després d'una breu referència al lloc on féu el pregó, el palau dels Comtes d'Aiamans, Barons de Lloseta, va descriure el següent:

LES MATANCES

Les matances casolanes, eren esperades amb il·lusió any rere any. Quants de preparatius per aquest dia! Aparellàvem el que era necessari per la important diada. Fèiem molta feina perquè tot anàs sempre millor.

A casa nostra, el primer era aparaular el matador. Abans havíem de decidir el dia, i no era fàcil assenyalar-lo. Per arribar a determinar-lo hi intervenien sa tia Inés i sa tia Maria, que sempre solien donar el toc final. Elles volien dirigir-ho tot.

A cada casa hi passava el mateix: en lloc no hi faltaven els o les responsables de cada un dels diferents aspectes de l'anyal i important esdeveniment. A casa nostra, sa tia Maria tenia cura dels bullits de camaïot, galtot, botifarrons ... en una paraula, s'encarregava de sa caldera. I sa tia Inès duia la direcció general: tot passava per les seves mans; tot ho observava, ho mirava de ben a prop, vigilava, tastava ses pastes de varia, sobrassada, botifarrons ...

Mu mare —i tantes com ella a totes ses cases— abans de tot, ja tenia preparades ses faïes per socarrar a n'es porc, i a punt es mesclat, per fer un glop, que era immediatament anterior al trossejat de l'animal.

Els trossos: "Això per sobrassada", "això per botifarró o galtot" —ben alerta de què res no se mesclàs!— El que tenia sang mai no podia anar a la pasta de sobrassada. A la pasta

de sobrassada no li mancaven les espècies de tota casta, prebe bord, prebe bo ... La sal era necessària per aquella pasta, i ho eren també el fil blanc i el fil vermell, que ja tenien que estar a punt per penjar-les.

El matador sabia fer bé la feina i, mentre trossejava el porc, solia demanar: "voleu per cuixot?" Li contestaven: "sí, en farem un!" o "no, tot per sobrassada!". De l'animal tot es guardava i què n'era de bo! Encara record aquelles alfàbies de vidre, plenes d'ossos amb sal. Quin bullit que en sortia! I aquell saïm vermell

Les matances eren un aconeixament esperat cada any, quan s'obria la tardor. Eren un curt interval en el treballs de cada dia, un espai d'il·lusió i d'alegria, que duia molta feina als matancers, sempre acontentats pels excel·lents resultats.

NADAL I MATINES

Nosaltres, a casa, teníem molta feina. I dic nosaltres, perquè quan les preparàvem, ho fèiem entre na Margalida i jo. Començàvem a fer-ho a principis de desembre, quan ja havíem d'ensenyar la Sibil·la al sibil·ler o sibil·lera, al mateix temps —perquè sortís lo millor possible— havíem d'alliçonar als que cantarien les matines i també assajar amb els cantaires de la missa del gall i les nades. Tot ho podíem fer perquè na Margalida i jo coneixíem la música; ella molt més que jo.

Per ensenyar la sibil·la, jo tenia endemés experiència, perquè, de petit, l'havia cantada cinc anys seguits.

Vos contaré un fet curiós. L'any que feia cinc, estava segur que ja no la cantaria altra vegada després de fer-ho, aquell 24 de desembre, a la parròquia nostra. Doncs no va esser així: com un comiat a l'antiga profecia, la vaig cantar dues vegades. Després de Lloseta, a Biniamar. La duplicitat fou difícil, perquè les dues funcions eren a la mateixa hora. Més es ver que les dificultats sempre s'arreglen amb bona fe i atenció. Aquí, a Lloseta, la varen avençar mitja hora; i mitja hora la retardaren a Biniamar. El meu cosí, Biel Rosiñol, m'esperava amb el seu cotxe fora de la parròquia, per anar a l'altre poble.

A Biniamar, penjaven una coca a dalt de sa trona, i el sibil·ler, amb l'espasa, la tallava en acabar el càntic. A mi no em va anar bé, s'espasa no tallava, i no em quedà altre remei que pegar estirada amb sa ma esquerra. I ja ho crec que va venir a mi! La vaig agafar ben fort, perquè a baix hi havia dos escolans. Vaig recordar allò de:

*"Sibil·la aguanta sa coca,
que no et caigui de ses mans,
que a baix hi ha dos escolans
que baden un pam de boca"*

ROMERIA DEL COCÓ

El dimecres primer després de Pasqua, a Lloseta hi vivim la ROMERIA DEL COCÓ.

En el poble gaudim de dues festes pròpies, que són nostres únicament. Una és la de la patrona, la celebrem el dia 8 de setembre, diada de la Nativitat de Maria. La segona és la Romeria.

A tots els pobles, passats els dies sants, es fa una berenada, a fora vila; un aplec d'amics i familiars que s'acaben les darreres panades, és el pancaritat. A Lloseta, la romeria va reemplaçar l'antic pancaritat.

El romiatge començava i comença a l'església parroquial, per acabar a l'oratori del Cocó. Ja en el petit temple, tothom participa en un sentit acte religiós. Durant el dia, l'avinguda del Cocó és un costant anar i venir de devots que volen honorar a la Mare de Déu.

*"Mare de Déu miraculosa i bruna
que mai no et canses d'esperar els romeus
i un pic en l'any els veus passar, com una
garlanda viva, per besar-te els peus"*

VIDA I TREBALL EN EL POBLE

Lloseta és i ha estat una vila laboriosa, destacada sobretot, en la indústria del calçat. No podem oblidar tampoc, les antigues mines de carbó. No hi han faltat bons artesans i agricultors. Hi són abundants els ametlerars, i moltes finques del camp tenen les seves vinyes.

Farem una breu referència a la tasca dels veremadors:

El treball, es presenta ben aviat: Les vinyes ja són a punt i comença la VEREMA, que durarà el temps necessari per recollir els fruits, i acabarà en una bona festa i un ball ple d'alegria.

*"Diuen que en anar a veremar,
se'n duen ses portadores,
al·lotes avui sa fa
es ball de ses veremadores"*

Els veremadors i veremadores, feien adequadament la feina. Cada dia transportaven en carros els raïms cap als cellers. Ho feien tres vegades en el dia. A la tornada del segon trajecte, s'aprofitava per dur el dinar als veremadors.

*"Horabaixa, entre verbes i rialles,
los cubs de portadores ben reblits,
a la vila se'n van contant rondalles,
trullosos com aucells del niu eixits"*

En el poble n'hi havia bastants de cellers: el de l'Amo en Ramon Seda, can Búger, que abans era conegut com el celler de Son Bal·le, can Capó, cas Sup, Son Tugores, can Carrossa, can Pep Seda, celler de sa Plaça. Abans, es recorda encara, hi havia el de can Bufaranyes.

Les vinyes eren generoses a Lloseta i, vertaderament, ho era important la verema. Molts llosetins hi obtenien, en conseqüència, uns bons resultats.

VIDA DELS ESTUDIANTS A L'ESTIU

Els estudiants No feinejàvem els estius. La nostra feina era estudiar, i els nostres centres de treball estaven tancats. La nostra dedicació estiuenca era prou agradable: fer vida social, passejar, llegir, fomentar les amistats, organitzar qualche excursió ... , senzillament, passar-ho bé.

Ho passàvem bé, perquè ens hi trobàvem bé a la vila, perquè l'estimàvem. Ens agradava passejar-la amunt i avall, apropar-nos als gelaters i provar els seus peculiars i dolços productes. Eren dos els gelaters d'aquells temps, en Francisco Genetó i n'Antoni Valent. Normalment venien els primers gelats, si feia calor, el dia de la romeria del Cocó.

LES FESTES PATRONALS

Hem deixat per al final parlar de les FESTES PATRONALS, que són el motiu d'aquesta crida.

El dia 8 de setembre, quan l'Església solemnitza la Nativitat de Maria, Lloseta celebra la festa de la Mare de Déu.

La MARE DE DÉU DE LLOSETA és la titular de la nostra Parròquia, i és tanta la devoció que la vila li manifesta, que des de sempre l'ha volguda tenir per patrona. Sota l'advocació mariana de la Mare de Déu de Lloseta, l'antiquíssima imatge, que presideix l'altar major, rep l'amor de tots els llosetins, que li cantam:

*"De los mallorquins aurora.
de los sants la més perfecta:
siau nostra protectora.
Verge i Mare de Lloseta".*

No cal repetir la llegenda que, tradicionalment, ha passat de pares a fills. Tots la coneixem i la convertim en veritat dins els nostres cors. Les coses no són el que són, sinó el que volem que siguin. Nosaltres ho volem així i així ho estimam i ho contemplam al llarg de la vida. Ben segur que quan la vida acabi, podrem veure —com el "nou convertit"— el "resplendor inefable", i a la Mare, entre llums, en el portal de Déu.

Vuit dies abans de la celebració de la Patrona. contemplam gojosos, a dalt del campanar, la bandera de les festes. Un repic alegre de campanes, ens anuncia que ja l'han hissada.

Els llosetins hi estam atents: bandera i campanes, revelen el moment en què ja podem fer el "planter des juevert". I en el jardí de les cases, en el corral, a qualsevol lloc on hi hagi un poc de terra, es planta juevert. El fet té una explicació: sembrar en aquest temps, allargarà la vida de la planta.

Ses festes ja han començat.

El dia de la Mare de Déu, l'església estarà ben adornada i plena de llums. L'ofici —la missa major— serà l'acte principal de totes les celebracions. El poble, presidit per les autoritats civils, farà petit l'espai. La coral i l'orgue ho solemnitzaran degudament, i el sermó serà digne de ser escoltat.

La diada continuarà fora de l'església. La Vila organitzarà altres actes, culturals i de diversió popular; també reeixides competicions esportives. Els llosetins viurem uns dies de lleure prou animats i les relacions socials prosperaran.

La festa és així mateix quelcom familiar, que s'expressa amb l'acomentament de tothom. Es frueix sincerament dels dies en què a cada casa es troben units els que més s'estimen.

A més les festes i descans eren i són uns dies d'alegries, de robes i de menjars extraordinaris: d'ajuntar-se les famílies i els amics, de trobar-se els que per motius professionals o econòmics, se n'anaren a altres llocs i aquests dies de festa se troben en el poble, perquè les festes patronals són per al poble motiu dins tots els actes organitzats, d'agafar consciència que som poble i que com a tal, hem d'anar forjant i fent una història local ben nostra; de desgranar els dies i els anys fent camí tots junts, imprimint un caràcter decidit i noble, senzill i sincer: de llaurar tots junts un futur que és el que ens toca viure ara. Dels nostres avantpassats hem heretat el que som i lluitam per ser-ho. siguem un poble noble i sincer, acollidor per a tothom.

Malgrat els canvis que tots, poble i habitants, anam experimentant, no tudem els valors tan cívics i religiosos que hem rebut dels nostres majors. Ara en aquets moments, centrem les nostres festes, plenes de bauxa, d'alegria, de balls, d'activitats esportives dins un raonament de nosaltres mateixos.

Era costum que aquest dies s'havien de menjar els primers botifarrons. Precisament, en el Cellar de sa Plaça, on antigament hi tenien una gran claustra, cuidaven d'organitzar un sopar pels que volien complir la tradició i encara no havien fet matances.

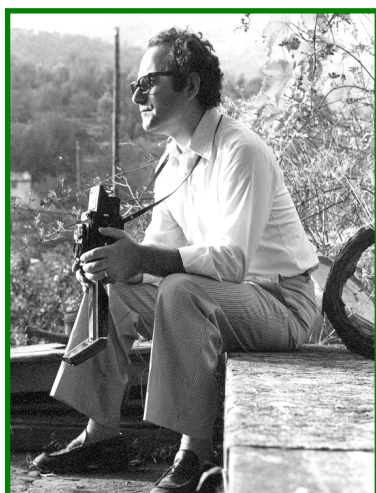
Guillem Ramon Pou

Lloseta, Festes patronals 2011

Canvi de data

La propera reunió de condeixebles -acordada per dia 15 de juny- per motius d'ocupació de la casa queda ajornada a dia 22 de juny.

Preneu nota: Reunió de condeixebles dia 22 de juny -a migdia- a Santa Llúcia de Mancor de la Vall.

Domingo Mateu

ENTREVISTA A

Gaspar Aguiló

LLIBERTAT APASSIONADA DALT DEL CIM DELS VUITANTA ANYS

Gaspar Aguiló i Capó neix a Búger el 6 de gener de 1932. Immers en l'entorn geòrgic d'aquest llogaret de la ruralia mallorquina més genuïna de la primera meitat del segle XX, viu una infància amorosida per la tebior de la família i per la simplicitat de la natura venturosa que l'envolta. En la saó d'aquest mateix embolcall, neixen els primers brots d'independència adolescent i comença a forjar l'esbós d'una singular personalitat polièdrica, complexa, a vegades difícil d'entendre, bastida amb el temps, a parts iguals, amb la vivor rústica del pensament pagès, amb la lluita a ultrança per la llibertat personal i amb tot allò que ha après en els llibres i en les experiències que li han marcat la vida.

L'amic Carmel Bonnín fa memòria d'una anècdota viscuda amb Gaspar quan eren seminaristes que em ve com anell al dit per resumir el tarannà de Gaspar Aguiló. Diu Carmel: *Acabàvem de burlar l'estricta vigilància d'en Joan Soler i en Gaspar era el nostre guia per les avingudes de París. Anàvem encuriòsits per veure com eren els bars de dones tan típics d'aquella ciutat. Ell, tot fent valer la seva experiència en aquests assumptes, decidí d'entrar el primer. Miraria què hi havia dintre i sols després, si ho considerava escaient, entràriem nosaltres. Estiguérem d'acord. Érem en Joan Caldentey, en Gabriel Amengual i jo. Camina caminaràs Torre Eiffel enllà, se'ns feia tard. Passàrem un rosari i després, un altre. Quan acabàvem el tercer – escut contra les*

temptacions – ens semblava que sempre érem al mateix lloc. A la fi, ja us ho podeu imaginar: no en trobarem ni un de cafè de donotes dolentes i acabarem amb els turmells com una timba.

El 1955, arran de la vivència impactant d'un curset de cristiandat, entra amb 23 anys en el Seminari, després d'haver preparat el primer curs d'humanitats a Búger, amb l'estimat don Joan Pastor, rector aleshores d'aquella localitat. Amb els modèlics, comença a cursar en el Seminari els altres cursos d'humanitats. En un sol any fa quart i cinquè i, en començar els cursos de filosofia, s'uneix al nostre curs, on hi restarà fins a la fi dels estudis. És ordenat de prevere el 19 de juny de 1966 i aquest mateix any és destinat de vicari a s'Arracó. El 1974 és nomenat rector de Can Pastilla, parròquia on exerceix fins el 1988, any en què passa com a rector a la parròquia de Santa Brígida, a Cala Major, i aquí hi roman fins a la jubilació, l'any 2007.

Tot i haver-se jubilat de l'exercici pastoral a les parròquies, continua exercint la seva vella responsabilitat de coordinador de la Junta de la casa d'acollida "Es Refugi", càrrec en el qual, seguint la seva indefugible curolla pel món dels marginats, el trobam en actiu a dia d'avui.

Ben disposat a sotmetre's a l'entrevista que, de seguida, va acceptar de bon grat, tresca calmosament els ben guardats raons de la seva envejable memòria i contesta així a les meves preguntes.

1. Avançant-te a la resta de condeixebles, el dia dels Reis d'enguany, seràs el primer a travessar el llindar dels vuitanta anys. Amb plenitud de forma i òptima claredat d'enteniment. Potser ja és hora de dir-nos quina és la fórmula secreta, guardada gelosament, que et permet de travessar el temps en aquest estat d'envejable bona salut.

(Pensa un instant i respon)

Jo crec que ha estat fer molta de feina i no estar mai amargat. Allò que ha estat negatiu, oblidar-ho. Quan te'n vas a dormir, ja ha passat, que no covi. Així et sents amb una gran llibertat d'esperit. La llibertat per a mi ha estat fonamental. Una llibertat d'esperit que ha de ser també llibertat econòmica, perquè si no hi ha llibertat econòmica no hi ha llibertat. És cert que he procurat dur una vida sana, però he fet molta feina. A l'hora de conservar la bona salut, l'activitat ha estat també un factor fonamental. No estar mai mans fentes. He tengut preocupacions, per ventura massa. Tenc un estat nerviós. Moltes vegades comentau que a en Gaspar l'han d'entendre sense xerrar, espipella els mots. I és cert que el cap se me'n va, la ment fa més via que les paraules.

Hi va haver una època en la meva vida en què, a la vegada, tenia la parròquia de Can Pastilla, donava classes en el CIDE, participava, amb en Jaume Santandreu, a les activitats d'un grup d'obrers, feia cap els horabaixes a la Cooperativa de Parcs i Jardins i

encara, qualque vegada, anava els vespres a Sant Telm a veure les obres d'un xalet que feia. Tot plegat, una activitat molt gran.

Consider també important en aquest aspecte, el fet de fer feina en un segon o tercer terme, no voler ser mai el protagonista perquè llavors t'amargues la vida. Aquests són els secrets amagats de la conservació de la bona salut.

2. Amic Gaspar, girant la ullada cap enrere, des d'aquest cim privilegiat dels 80 anys, digues, ¿quines fites assenyalaries com a tombants més importants del teu llarg camí recorregut?

Mira, hi ha una anècdota intranscendent que va orientar la meva vida cap al futur d'una forma molt realista. I aquesta podria ser la primera fita important. Va ser el moment en què es feia el trasllat del Seminari Vell al Nou. Jo ajudava a traslladar la biblioteca i va caure accidentalment una part de l'arxiu secret del bisbe Miralles. Mentre recollia els papers, em va cridar l'atenció una carta del cardenal Gomà adreçada al nostre bisbe que, entre d'altres coses, deia: "Si queréis un clero sumiso, mantenedlo pobre". Pardal, això em va obrir els ulls! Vaig dir-me: tota la meva vida, des del primer dia en què sigui capellà, faré feina. I així ho he fet: he viscut de la meva feina. Tenia raó aquest senyor: per no ser submís, independència. Quan te ferma l'economia i el "pito", ja l'has fotuda, ets un esclau. Des del primer dia, vaig començar a fer feina d'allò que fos per tenir aquesta independència econòmica. He fet de professor, de jardiner, de constructor, vaig iniciar el funcionament de "Deixalles", però, com que sempre estic en segon terme, altres s'han posat la floreta. Ara estic content per tenir una situació privilegiada, en el sentit que, de jubilat, no he de cobrar la misèria de capellà. Em vaig retirar amb 30 anys de cotització al règim general com autònom i ara no cobr de capellà, sinó de la Seguretat Social i així puc viure com sempre de manera independent.

Una altra fita per a mi molt important ha estat tenir la meva filla Àngela. A més, és clar i ho don per suposat, de l'ordenació de prevere. El fet de poder tenir una filla ha donat un sentit nou a la meva vida a través de l'experiència de ser pare.

He de destacar també com un dels tombants transcendentals de la meva vida la vivència a Santa Llúcia de Mancor d'un "cursillo de cristiandat", experiència arran de la qual vaig decidir el meu ingrés al Seminari per ser capellà.

Finalment, un altre fet ha marcat profundament la meva vida: entrar dins aquest món social i tenir-lo com a dedicació prioritària. Quan de S'Arracó vaig passar a Can Pastilla, vaig trobar-me amb en Jaume Santandreu, en Ferran Bonnín, en Ramon Ballester, un grapat de monges, com na Maria i n'Antònia Adrover, tot un grup de gent que vivia un esperit, un moviment de lluita, una manera d'encarnar-se dins el poble, dins la gent. Trobar aquest grup de persones socialment compromeses em va portar a ficar-me dins aquest món on encara hi estic.

3. En els anys de Seminari ja fou ben conegut el teu pensament social avançat, inspirat, entre d'altres, en la filosofia de la revista basca "Yunque", la influència de la qual fou ben palesa en els seminaris d'aleshores, i que proclamava com a una de les prioritats essencials del ministeri sacerdotal l'amor a totes les classes socials, però ben especialment a les més necessitades d'ajuda, d'assistència i de promoció. Com has dit abans, aquest caire prioritari d'amor i assistència als més desfavorits ha estat un dels eixos en què has fonamentat la teva tasca ministerial. ¿Tens encara ara alguna responsabilitat o participació en aquestes activitats de caire social? Explica'ns també les principals experiències que has portat a terme en el passat en la tasca de promoció de la classe obrera.

Amb la crisi de l'any 73 es tancaren hotels i la construcció va patir una crisi forta. Molta gent va quedar en atur. Jo, per circumstàncies d'aquell moment, una de les fórmules que vaig poder aplicar va ser la creació d'una cooperativa de parcs i jardins per poder donar feina a gent en atur. I va funcionar molt bé. Els mateixos obrers crearen després les seves pròpies empreses.

Més tard, vaig iniciar "Deixalles". Havia anat a Barcelona a veure una experiència que portava el Pare Fortuny, dels Sagrats Cors, a Cornellà. Un grupet de gent, a nivell com a de frare, anaven a passar junts els caps de setmana. Arran d'aquesta visita, em va venir al cap aquesta idea: així com la societat tira coses, margina coses, margina persones. Amb allò que tiren i marginen, es poden recuperar persones. Els catalans, allò que tiren ho anomenen deixalles. Aquí no s'emprava aquesta paraula. Això va ser la idea. Na Maria Campaner i jo vàrem muntar "Deixalles". Començarem a replegar neveres, papers, mobles vells, fustes i a seleccionar-ho separatament. El bisbe, per començar, ens va deixar la vacaria que hi havia a la possessió de Son Gibert, al costat del Seminari Nou. Quan ho tenguérem tot muntat, me'n vaig anar, amb dos catalans, a viure un mes a un kibbutz d'Israel per conèixer aquesta experiència. Vàrem córrer tot Israel a través de les comunitats kibbutz i gaudírem d'aquesta experiència de viure en petites comunitats. Això em va ajudar molt. En aquell moment, vaig pensar: la petita i mitjana empresa s'hauria d'implicar en el projecte "Deixalles". D'aquesta manera, el bisbe don Teodor, Càritas, en Demetrio Peña, amb qui havia coincidit en un curset sobre cooperatives, i jo mateix vàrem crear "Deixalles". Passat un temps, en Gabriel Pérez va posar en Pons. Rebien doblers de la Unió Europea i, en comptes d'invertir i crear una empresa de reciclatge fort, es varen dedicar a fer cursets. Jo hagués muntat una empresa productiva de reciclatge de vidre, amb les màquines corresponents de fer rajoles, de fer tot el que fos. Teníem terreny a bastament. Vaig veure que hi havia altres interessos i me'n vaig desentendre.

Vaig passar llavors a la parròquia de Santa Brígida, a Cala Major. Aquí me vaig tornar a trobar amb en Jaume Santandreu i vàrem crear "Es Refugi". Sempre procur estar en un tercer lloc. Mai no he fet ombra a en Jaume. En el moment que hi he de ser, hi som.

Sempre m'ha donat satisfacció no cercar que reconeguín el que has fet, sinó que basti per tu i per la teva consciència. D'altra manera, t'amargues la vida. He hagut d'aguantar moltes travetes personals.

Ara darrerament, me preocupava un cert alentiment de "Es refugi". Per això, hem constituït una nova Junta, més plural, més jove, que té més il·lusió: en Pep Cortey, director de La Caixa de les Avingudes, en Xim Fortuny, na Rosa Arregui, na Cati Borràs i un grup de joves. Jo som encara el coordinador. Abans, a sa placeta, teníem una classe de persones degradades, marginades, "yonkis". Ara acollim gent més normal, persones que, abans de caure dins el pou, miren de trobar una reinserció laboral. Es tracta de gent que ha perdut la feina, empresaris autònoms que no els han pagat, que els han arruïnat. Han perdut la família, la casa, la feina. Gent normal.

4. Sembla que la decisió d'entrar al Seminari a una edat que no era l'habitual la vares prendre després de viure l'impacte, a Santa Lluïa, d'un d'aquells famosos cursets de cristiandat. Si és així, conta'ns com va ser aquella experiència religiosa i com valors avui aquell moviment innovador en l'església mallorquina dels anys 50 i 60 i que, a certs indrets, perdura avui encara.

Mira, va ser una experiència curiosa. Fins al darrer moment, el que anomenaven "Ultreya", es veu que jo els preocupava perquè veien que no m'havien tocat. M'enviaven un i altre i encara un altre per intentar de convèncer-me; però jo no afliuixava. Fins que finalment m'enviaren en Rafel Salas, el de les sales de cine, que era també rector de "cursillos". Se'n ve com a darrer cartutx, m'agafa i li vaig dir: no em venguis amb esglésies ni comèdies d'aquestes, que varen fer matar aquell savi italià ple de raó, en Galileu. Però, l'Ultreya va ser una cosa que em va ferir en el darrer moment. Quan en feren xerrar públicament, vaig dir: crec que darrerament he trobat un camí que per ventura em fa veure les coses més clares. I poc a poc em vaig anar obrint.

¿Quina valoració en faig? Crec que, en aquell moment i en aquelles circumstàncies, va ser un moviment molt positiu. Llavors hi havia una gran eufòria i sí, va ser positiu. Va ser una reacció al conservadorisme d'aquell temps. L'església de les novenes i el rosari necessitava un revulsiu. El turisme que començava a venir a Mallorca era considerat com a l'enemic. Aquesta situació ja no es dona avui, la societat mallorquina ha evolucionat i s'ha allunyat de la jerarquia i del fanatisme exigent d'aquell temps. Però, en el seu moment, va ser positiu.

Jo vaig entrar al Seminari arran d'aquella experiència. Dec la vocació a dues persones: a Rafel Salas i a don Joan Pastor, rector aleshores de Búger. Ell em va donar les classes del primer curs, a Búger mateix. L'any que va venir el Bisbe Jesús Enciso, el 1955, vaig entrar al Seminari. Fins a l'inici dels cursos de filosofia, vaig anar amb el curs dels modèlics. Llavors vaig fer quart i quint en un sol any i, en començar la filosofia, vaig unir-me al vostre curs.

Això no ho sabíem, Gaspar! Els companys se sorprendran molt de la revelació d'aquest secret. Encara que no sé si t'ha quedat res d'aquella llarga temporada amb els modèlics.

5. No sé si tu entraves dins la categoria dels anomenats “balarrasa” per haver iniciat els estudis més tard del que era habitual; però crec que pot ser molt interessant la valoració del teu pas pel Seminari compartint estudis i normes quan tu eres un jove acabat i els condeixebles gairebé uns infants. ¿Quina és avui la teva opinió d'aquells cursos de Seminari?

En conserv una visió molt positiva. Home, vaig trobar amics, persones. Els “balarrasa” érem un grup de persones que, per edat, ens enteníem més que amb els petits. A més, com que molts de “balarrasas” varen partir o passaren a cursos superiors, vaig quedar més integrat en el vostre curs, del qual hi formaven part en Joan Caldentey i en Toni Picornell, que també eren més majors. Amb ells dos i amb en Miquel Mascaró vàrem fer una espècie de grup per llegir les cartes de Sant Pau. Havíem d'anar a llegir clandestinament Sant Pau a les dutxes de baix, perquè ens duïen associats i els grupuscles estaven prohibits.

Amb els superiors no m'hi vaig dur malament. Amb aquell rector tan difícil, el Sr. Francesc Payeras, m'hi vaig dur molt bé. I encara em vaig dur millor amb don Toni Esteva, amb qui vaig congeniar molt. Amb don Guillem Payeras pareixia que hi havia més del que en realitat hi havia. En Guillem, sempre “in splendoribus”, però no se banyava amb ningú. A don Pere Sureda ja el coneixia per haver-lo tengut de rector a Santa Creu; tampoc hi va haver problemes.

Quant a la convivència amb els condeixebles més joves, no hi va haver cap dificultat. En el moment que em vaig incorporar al vostre curs, ja éreu més grans i, a més, moltes coses que jo deia vos xocaven d'entrada, però finalment arribàveu a la mateixa conclusió i vos vàreu desmamar un poc dels superiors.

6. La inoblidable gesta del robatori dels tords per part dels modèlics encara ens amarga l'esperit. ¿Com és que encara és viva la ferida?

Més que pels tords, és per la befa i “luleia” que ens n'arribaren a fer. Es burlaven de nosaltres celebrant com una victòria insòlita el fet d'haver-nos superat en aquella famosa proesa dels tords. Jo no hi vaig intervenir directament. Record que teníem de prefecte en Joan Planas, una persona bondadosa. Comentant la feta, em tirava a la cara la mala jugada que ens havien tramet amb una irònica rialleta malèvola. Li vaig respondre com un pinyol vermell: els tords, pot ser sí; però a aquesta “perdiu” (*s'assenyala el baix ventre*) no ens l'han pogut prendre.

Avui encara, a les trobades de condeixebles sol sorgir inevitablement i “in extenso” en les nostres animades converses tot recordant el passat. Es mantén com una de les anècdotes més arrelades. Sobretot en Julià Cifre duia la curolla ficada al cap i al cos de menjar els tords i era una humiliació mala de pair per aquells que s’havien aixecat prest i havien perdut molt de temps per anar a caçar-los. Jo hi anava també, amb en Julià i en Joan Salas. Els matins, abans de la meditació, ens ficàvem dins el favar de Son Gibert i paràvem amb tot esment un bon grapat de garbellets. Però he de dir que a mi personalment no em va afectar massa.

7. Gaspar, ¿quines són al teu parer les experiències més reeixides en l'exercici de la tasca ministerial i les més frustrants o inútils, si és que n'has viscuda cap?

No, que m’hagin marcat negativament, cap. Si hi ha alguna cosa que no m’ha sortit així com volia, ho he superat; però no m’ha quedat cap amargor ni frustració ni m’ha fet viure angoixat, que és allò que moltes vegades fot les persones. Com et deia, això m’ha ajudat molt a tenir bona salut. I, a més, com expressava al principi, ajudar tothom, però d’una manera especial els necessitats. Per altra banda, a les parròquies on he treballat no les he tengut com a propietat personal, són de la gent, del poble. Posa’t al servei del poble i no posis el poble al teu servei. Adapta’t a les circumstàncies. Si hi ha persones que per raó de la feina del turisme no poden fer un bateig, una primera comunió en el mes de maig, deixa que ho facin en el mes de setembre.

M’he adaptat a la realitat. I això m’ho ha donat el fet d’estar junts amb pobres i marginats. D’ells he après aquesta comprensió, aquesta tolerància envers les altres persones en el meu exercici ministerial.

8. Un enteniment que arriba als vuitanta anys amb la lucidesa del teu és la talaia perfecte per contemplar amb serenor i equanimitat la situació del moment actual, tant des del vessant polític de la nostra societat com de l'evolució de la manera de ser de les noves generacions. ¿Com veus l'estat de salut del món d'avui?

En aquest aspecte, l'interès per la lluita i la il·lusió varen ser molt presents en els anys finals de la dècada del seixanta i primers de la del setanta. Jo record d'aquell temps gent molt compromesa, no només dins l'Església, sinó també fora de l'Església. L'agost de 1967 jo estava de rector a S'Arracó i, en plena dictadura de Franco, vaig poder allotjar els nombrosos integrants d'una reunió evidentment clandestina, de la qual l'escriptor Antoni Serra en fa referència i l'anomena la reunió del "Contubernio de S'Arracó". Es reuniren elements integrants de grups progressistes, de democràcia cristiana, socialisme històric, comunistes i nacionalistes de Catalunya, València, Mallorca i Menorca. Persones d'una militància tan destacada com Joan Fuster, Miquel Coll i Alentorn, Josep M. Benet i Jornet s'uniren a un bon grapat d'illencs i del País Valencià d'ideologia política ben diversa, com és ara, d'entre els que record, en Francesc Moll i Marquès, en Pere Llabrés, en Gregori Mir, en Ramon Oró, en Guillem Crespí, n'Antoni Lluç, n'Andreu Murillo, de Maó, en Ricard Pérez Casado, de València i molts més.

La policia, de tenir-ne coneixement, hauria cercat aquesta gent per algun dels santuaris de Mallorca, Lluç, Randa o Mont-i-sion de Porreres. Per això, en Ramon Oró els convocà tots a l'hotel "Los Almendros" de Peguera i, des d'aquí, els anava comunicant que, sense fer-se notar, partissin cap a S'Arracó. El capellà del llogaret els esperava per indicar-los el lloc de la trobada. Arran de la partida de les monges, la casa on residien era disponible i l'aprofitàvem per fer-hi colònies d'estiu, emprant unes lliteres que m'havien deixat els militars. Aquest fou el lloc clandestí on s'allotjaren els convocats a aquell singular i arriscat contuberni. Jo havia anunciat a la gent de S'Arracó que els professors del CIDE ens reuniríem a "ca ses monges" per fer la programació del curs vinent. En previsió del que pogués succeir, vaig anar a parlar amb el capità de la Guàrdia Civil, que vivia a S'Arracó i de qui m'havia fet molt amic. Vaig dir-li: saps que pots comptar amb mi sempre que em necessitis; però ara tu m'has d'ajudar. Si et demanen informació del qui estam units i et posen en un compromís, avisa'm, per favor; els units ens dispersarem per la garriga o allà on sigui i ens amagarem. Com que no sospitaren mai que ens poguéssim reunir a S'Arracó, no va passar res. Les set ponències previstes per a la trobada es pogueren dur a terme en un clima distès d'entesa, tolerància i diàleg.

Climent Garau,¹ al·ludint a aquesta bona convivència entre els diferents i a voltes antagònics assistents, comenta: *"Tanta tolerància es respirava a ca les monges de s'Arracó que en aquell context majoritàriament agnòstic, mossèn Llabrés celebrà l'eucaristia, mentre els no creients prenien ben dignament el sol en el jardí. Els altres pregaven des d'aquelles noves catacumbes. I no feia la sensació que ningú, ni d'una part ni de l'altra, se sentís gens incòmode"*.

Arran de la trobada, es va formar i va anar creixent un grup de mallorquins: en Fèlix Pons, en Medina, el metge Llobera, en Miquel Morey i la seva dona Begoña i altres. Ens reuníem a casa d'un o altre i fèiem trobades clandestines i érem vigilats per la policia. Record que un dia em seguiren fins a s'Arracó perquè no els quadrava que jo conduís un

¹ Jaume Mateu Martí - Climent Garau, Un fil de memòria. Leonard Muntaner, editor, 2008. Pàg. 137.

cotxe que havia comprat al pintor Joan Miralles, son pare d'en Guillem, i que encara figurava a nom d'ell.

Va ser llavors que va començar tot aquell moviment d'església a s'Arenal, amb capellans i monges que treballaven a l'hoteleria: en Ramon Ballester, dels SS. Cors, que feia feina a l'Atlàntic, les dues germanes Maria i Antònia Adrover, na Margalida de la Caritat, na Sinfo, en Ferran Bonnín, en Carmel. Per estar al costat d'aquesta gent, el bisbe m'envià a can Pastilla. L'església estava compromesa a fons amb el col·lectiu de treballadors i dels sindicats. Tots aquests moviments que avui encara perduren varen néixer en aquells moments. Sorgí l'Acolliment a l'hotel "Las Margaritas", que passà més tard a "Las Gaviotas". Va néixer la Sapència, de la qual me'n vaig desentendre un poc per dedicar-me de ple a la Cooperativa de Parcs i jardins i poc després a Deixalles. Estant a Cala Major, vaig tornar a trobar en Jaume Santandreu. Jo li feia de tapadora legal per registrar els sagraments que ell impartia clandestinament. Més tard es va crear es Refugi i l'hospital de nit, a sa placeta, i poc després en Jaume va passar a Can Gazà.

Jo coordinava la Junta des Refugi. Va sortir l'ocasió de comprar el casal on ara s'allotgen per una quantitat superior als 7 milions. Vaig anar a Madrid per escripturar una opció de compra. Reunida la Junta, vaig comunicar-los el que havia fet. Si volien el casal, seria per al Refugi; si no, me'l quedaria jo. La Junta va comprar tres quartes parts del Casal i una quarta part la va comprar el Consell de Mallorca.

9. Amb la mateixa serenor i equanimitat de la teva ment, ¿Com veus la posició de l'església, de la nostra, de la de Mallorca, en la seva relació amb la societat actual i quin a és la teva opinió sobre la manera d'exercir els preveres d'avui?

Mira, abans hi havia en la societat uns seglars que pensaven que l'església s'havia d'encarnar en el món del treball, que tenien inquietuds polítiques. Crec que aquest és el camí vàlid. Ho deim de paraula, però a l'hora d'estrènyer, el treball ens fa por. Poc a poc, fruit de la decadència de la societat, l'església s'ha anat aburgessant. Els valors de l'esperit s'han anat perdent. Nosaltres també hem perdut molta d'aquesta càrrega que teníem abans. Cap capellà, ni entre els joves ni entre els altres, s'ha interessat per fer feina amb els marginats des Refugi.

Crec que actualment l'església està pitjor. La nostra generació es movia en la tasca pastoral impulsada per una gran il·lusió. Els capellans d'avui, els veus com apagats. Els capellans joves, la majoria, tornen a les casulles, tornen a l'encens. Hi veig poca il·lusió de lluita, de compromís. Es comprometen amb l'estructura; però no es comprometen amb la gent. L'església no tindrà viabilitat mentre no es comprometi amb la gent de baix. Jo no he tengut crisi perquè, des d'un principi, he estat dins el món social per aquella punyetera carta del cardenal Gomà. Encara ara ens reunim els de l'arxiprestat de Ponent. Anam per uns camins que no els podem manifestar, que els hem de fer sense la intervenció de la jerarquia.

10. Finalment, ¿Com penses que hauria de ser el prevere d'avui i la seva tasca ministerial?

El prevere d'avui ha de ser una persona compromesa. Allò que diu Sant Pau: mostra'm les obres i creuré en la teva fe. Una fe sense obres, no és res. L'església té moltes paraules, molts de projectes; però és molt difícil fer canviar l'església estructura: no vol deixar de mantenir "el tinglado". Els preveres s'han acomodats i mentre no es fiquin, mentre no s'encarnin dins el món d'avui, dins el món de la feina, no donaran testimoni de la veritable església. Si amb la crisi que ens ha sobrevingut, aprofitam per canviar el xip de mentalitat, potser serà distint; però, avui com avui, ho veig negre: molts dels preveres joves no són capaços de fer aquest pas. Pensam que hem de comptar amb la col·laboració dels seglars; però, a l'hora d'estrènyer, ens comportam com uns cacics, volem comandar i ens troben amb els calçons desfets. La participació del seglar no és dur-los a fer d'escolà.

A la part de Ponent de l'Illa, hi ha una experiència molt bona entre Portals, Magalluf, Son Ferrer i les altres parròquies. En Pep Toni i n'Eugeni tenen una organització exemplar. Hi vaig anar ahir mateix a dir missa. No has d'obrir l'església, no has de preparar res. Els seglars encarregats ho preparen tot. Els vaig dir: feis com ho feis habitualment, jo estic a les vostres ordres.

A Portals, és en Julio, un altre seglar que, des d'internet, porta la inscripció i registre dels sacraments (baptismes, comunions, bodes) de les cinc parròquies de Ponent, amb un resultat excel·lent. Evidentment, amb la paga corresponent per aquest servei. Moltes vegades, volem els serveis dels seglars, però sense pagar res. I això no pot ser: les hores de dedicació s'han de pagar perquè els seglars han de poder viure de la feina que fan.

L'Església ha de canviar radicalment. Estic convençut que ho farà. L'Esperit mourà les persones adients i sorgiran els corrents de renovació necessaris per evitar l'enfonsament de l'Església. Estic segur que l'Església, malgrat la greu situació per la qual travessa ara, no s'enfonsarà, perdurarà fins a la fi dels segles.

Molt bé, Gaspar. Gràcies per tot quant has manifestat sobre la teva personalitat, el teu pensament, la teva manera de ser i de viure allò que consideres prioritari en l'exercici de la tasca ministerial. Que per molts anys puguem seguir compartint amb tu converses i moments de reflexió i de bons records com els que acabam de tenir.

Cavil·lades d'un desenfeinat

"Frase de Carlyle ?"

J. Sancho

Encara que en el seminari era molt freqüent demanar la lliçó a classe jo no solia tenir per costum habitual estudiar la lliçó de cada dia... Això només ho feia quan pensava que un d'aquells dies em podia tocar ballar amb la lletja. Diguem que, normalment, aprenia la lliçó escoltant el que deia, suant tinta, el pobre desgraciat que aquell dia n'havia de donar comptes: Jo escoltava i, entre el que aplegava per un vent o per l'altre, em feia una idea general per on anaven les coses. En acostar-se juny m'ho mirava de més prim compte.

Això explica que moltes vegades no pogués reprimir algun esglai pel que sentia (o pel que creia haver sentit) dins aquelles classes. En aquest aspecte, sempre he recordat que una vegada, a classe de Sociologia, D. Bartomeu va demanar a no sé qui era que estava donant la lliçó: "**Frase de Carlyle?**"

Record que vaig pegar un rebot del meu seient i gairebé no vaig poder capturar un crit estorat perquè des d'allà darrera - on sempre capllevàvem els de "s'Escola des Racó", alguns ben afavorits de sordesa - jo vaig entendre però ben segur: "**Frase de Carlitos !!!**"

"Redell ! - vaig cridar jo a en Sunyer - Qui és aquest ?"

Manco mal que D. Bartomeu, sord com un mac, no s'adonà del meu rebot.

El cert és que per allà darrera hi va haver una bona estona de bulla i de rialles... Enmig de tot, i amb passades con aquestes, ens ho anàvem passant bé... estones. Manco mal que aquell any ja no s'escrivia el Cronicó.

La pedagogia dels nostres professors del seminari era poc uniforme: La gamma anava des d'aquells professors que s'esforçaven tant en fer-nos entendre el contingut de la seva matèria fins al punt de constituir amb les seves manotades i gesticulacions un vertader espectacle digne de ser enregistrat - ara mateix estic recordant a D. Pere Xamena explicant-nos allò de Schelling: "*el yo opone en el yo al yo-divisible el no-yo*"... No sé com ho va fer però us promet que jo ho vaig entendre -, fins aquells altres que no s'hi esforçaven gens ni mica i que, des de la seva prepotència, es limitaven a turmentar els seus *súbdits* (me nec a usar en aquests cassos la paraula "*deixebles*") passant-se la classe demanant la lliçó sense

més intervenció de part seva que la d'exigir al pobre al·lot que recitàs quasi de memòria (*"quot sunt angeli ?"*) els continguts d'aquells llibrots infames (aquí us estalviaré també recordar noms, però eren estrictament i exacta *"permulti"*...); passant també per alguns cassos de classes magistrals més o manco dignes (encara que bàsicament desnortades o del tipus que a Comillas en solien dir "carcas"), o d'aquells altres professors que aconseguien que aquelles reunions dins l'aula deixassin de poder dir-se pròpiament "classes" per a rebre el nom molt més apropiat de "shows".

Aquí tampoc donaré noms ni llinatges... Hi havia digníssimes excepcions.

En tinguérem també de tan bones persones - tan sants homes - que aconseguiren que no aprenguéssim res del que ens havien d'ensenyar.

Tot aquest mostrari tan divers fa gairebé impossible establir una síntesi general de la pedagogia dels nostres professors, si no és un especialista ben entès en la matèria - com és ara el nostre antic company Jaume Oliver - que hi volgués posar algun dia seriosament les mans i els sabres i en fes un estudi exhaustiu i comparatiu que podria ser prou interessant. De totes maneres, es pot dir sense por d'equivocar-se que, en termes generals, era un món endarrerit, ranci, resclosit i poc preparat. Crec que, fora d'alguns seminaris, seria molt difícil trobar altres cassos semblants en tota l'Espanya d'aquell temps on a al·lots de més de vint anys ben complits els continuassin demanant a classe la lliçó de cada dia... Fa vergonya sols de contar-ho.

Dins aquest panorama tan desolador jo hi faria, però, una notable excepció que crec que s'ha de valorar com cal: Llatínisme i Humanitats, és a dir, el seminari menor. Crec que - si hi descomptam la part de matemàtiques, que estava menysvalorada - podríem dir amb certesa que, comparats amb els estudiants del batxillerat civil, els alumnes del seminari estaven molt millor preparats; prova d'això és que mai cap alumne o ex alumne del seminari va trobar cap entrebanc per a superar amb bona nota la revàlida de lletres. Els de ciències sí que havien de reforçar moltíssim el seu nivell per a poder competir. Crec que si el nivell de Filosofia i el de Teologia hagués estat semblant al d'Humanitats, avui podríem parlar d'un clergat molt ben preparat; però, desgraciadament, com més amunt es pujava en la "carrera" manco preparació hi trobaves dins el professorat i manco ganes de fer feina i de posar-se al dia... Allà no s'hi arribava per mèrits.

Quants professors dels que tinguérem creis que perdien un minut en preparar les classes ? Crec que els dits d'una sola mà sobrarien per a comptar-los !

En una paraula, i a la vista dels resultats, qui creieu que donava el nivell més alt: en Torres o en Sacanell ? Si haguéssiu de triar, cap on tiraríeu ?

Jo crec que encara me decidiria per D. Pep: Almanco ens podíem fer pessigolles per riure dels seu acudits i no aplegàvem cap úlcera d'estómac.

Jaume Sancho

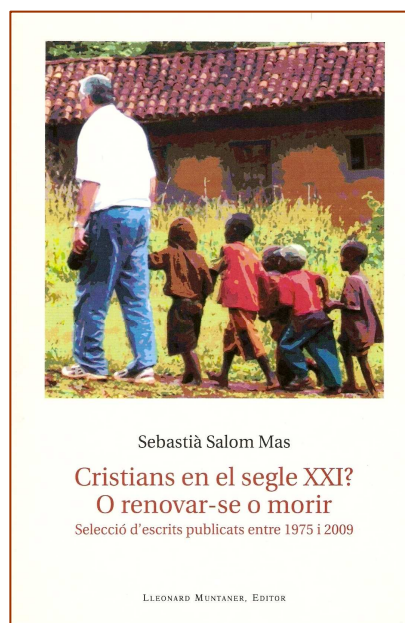

“Cristians en el segle XXI? O renovar-se o morir”

Miquel Amengual Saurina

Estava escrivint una carta al nostre condeixeble Sebastià a Burundi per agrair-li la publicació i donació del seu llibre “Cristians en el segle XXI? O renovar-se o morir” i una cridada telefònica d'en Jaume Gual em suggerí fer una ressenya personal del llibre per a la nostra revista i aquí estic. No pens fer un resum del llibre, ni un judici d'aprovació (qui és en Pep Sacanell de Mallorca, per posar un “nihil obstat” al Papa); tan sols vull expressar el gran ressò que ha tengut en mi la lectura del llibre.

En primer lloc diré que la lectura completa del llibre m'ha provocat un continu gaudi, recordant l'amic de seminari que em delectava amb els seus raonaments sincers i lògics; eren raonaments de coses no tan importants en sí, però sí que ho eren per a nosaltres. Jo, conscient o no, m'hi trobava bé al seu costat. Ara sí que ho som ben conscient del goig aportat per la lectura de tants d'articles escrits per en Sebastià i publicats tots junts en el llibre. Certament veig el mateix amic, madur i equilibrat, raonant damunt experiències importants i d'interès per a tots els que hem viscut una situació de canvi social i religiós i volem mantenir i reforçar la nostra fe en Crist i en l'Església.

A la llum de la lectura, veig la meua entrada al Verbum Dei com una primera secularització. Em mogué la voluntat de treballar en el que dèiem “tercer món” i també en el que pensava era fer la nostra Església més creïble. Vaig assumir: pobresa, treball per viure (fontaner), pregària i ajuda sacramental per a la dona que volia i es preparava per la possibilitat d'un sacerdocí ministerial. Certament varen ser per a mi anys d'una entrega total, però no em vaig integrar totalment, tal volta per un govern intern sense normes i depenent de les inspiracions d'una persona que jo aprovava amb certa crítica, per la tendència en fer un gueto.

Passaren els anys, de ciutat en ciutat, i treballant en l'equip de San Francisco de Califòrnia, em vaig independitzar del Verbum Dei. Cinc anys més tard, gràcies a Sebastià Salom, el bisbe don Teodor m'oferí venir a Mallorca a prop dels meus pares envellits. Arribava amb il·lusió, però sentia més que mai la distància entre el meu entorn o formes de cultura cristiana que em semblaven

lluny de la fe en Crist. Adaptant-me poc a poc, don Teodor em demanà tornar a Perú.

Complida la missió, de tornada a Mallorca em vaig sentir inútil per adjuntar-me a l'esforç dels companys per una nova evangelització i vaig planificar la meva definitiva secularització.

Després d'un descans i purificació, exercesc el compromís i consagració del baptisme en diferents activitats familiars i extra familiars. Em sent lliure i valor el seguiment de Crist per damunt de tot. Ell és el Just, plogut del cel, que ens dóna a conèixer el Pare.

Una segona reflexió que vull aportar fa referència a la afirmació: "Jesús no és el Fill de Déu, Déu és el Pare de Jesús". Al nostre temps de seminari, don Pedro Sureda ens parlava de cristocentrisme i cristificació que ens podria sonar a espiritualisme, sense una projecció social. Jo mateix, en la meua tesina, "L'home nou en Sant Pau", parlava com hem estat empeltats en Crist i el nostre amor ha de ser la caritat de Crist. Rebre i donar. L'afirmació d'en Sebastià, enriquida d'una experiència pastoral i missionera, ens concreta molt més. En les dates històriques, ens mostra com l'Església ha anat assumint el rol de la religió i el d'altres realitats socials importants que originalment no hi eren. Ens convida a anar a les fonts, la Tradició i l'Escriptura, com ho va fer el concili Vaticà II, per enriquir-nos del nou coneixement del Déu, extraordinàriament revelat en la persona de Crist i que supera el coneixement natural de Déu, imprès en el cor de les persones i de les religions. És notable, al mateix temps, la interpretació que ens fa en Sebastià, un tant imaginari, possible i nova de certs textos de l'Escriptura que s'acostarien a la realitat.

Per acabar, diré que el llibre, mostrant respecte per cada persona, ens dóna, als creients del segle XXI, motius per a la nostra fe en Crist que ens desvela l'amor del Pare, no sols en la seva mort de creu, sinó molt especialment, en la seva encarnació, naixement i vida. Recuperar la Tradició, que ressalta la humanitat de Jesús per salvar-nos, seria molt beneficiós per als cristians de Burundi, acostumats a rebre-ho quasi tot d'Europa. En Sebastià pregaria així "Feis que cerquem el pa de cada dia amb el nostre esforç". Mirar a Crist exclusivament com a valor expiatori per la seva mort de creu, podria fer-nos caure en un passivitat i un determinisme cruel del Pare. Pens que seria també important per a l'Occident, mirar tota la vida de Jesús que porta com a conseqüència lògica la nostra acció de gràcies i servei en cadascuna de les realitats complexes del nostre segle.

Gràcies, Sebastià, pels teus escrits i raonaments, i molt especialment, pel teu servei entre els més petits.

Que el Nadal ens ajudi a tots en el redescobriment i seguiment de Jesús, llum de totes les nacions.

Miquel Amengual Saurina,
Nadal de 2011

Veus dels qui són fora

Des de Cuba

Inauguració de l'església nova d'en Joan Sunyer a L'Havana

**La comunidad Nuestra Señora del Rosario,
tiene el gusto de invitarlos,
a la Eucaristía con motivo a la consagración de su altar,
por su eminencia Cardenal Jaime Ortega;
Arzobispo de La Habana.**

**Domingo 29 de Enero de 2012;
9 y 30 de la mañana
15 y 16 Vedado**

Están todos cordialmente invitados y contamos con sus oraciones.

TONI POL MARCÚS (a Jaume Gual)

Jaume, he passat molt de gust d'empassar-me la cinquantena de pàgines modèliques...

Aquest lligam entre condeixebles i similars me sembla una idea extraordinària i sobretot és admirable la tenacitat que hi esmerça el Consell de Redacció. La presentació tipogràfica revela un interès poc usual entre el clergat i sectes afins per les noves tecnologies, si bé pateix d'un exhibicionisme de recursos en la seva presentació. Val a dir que aquest darrer número acusa una certa contenció en l'ús de colors i tipus de lletres.

El contingut, deixa anar un perfum d'innocència i nostàlgia que, als que ho hem viscut, ens fa pessigolles. Tot i sentir-me molt allunyat del *sistema*, les persones que hi surten me desperten una agradable simpatia i admir la sinceritat de l'entrega a les respectives causes, com la *integració* –“el meu país”- den Joan Suñer a Cuba, o den Toni Mateu a Pachacamac.

Tothom hi desfila amb les seves dèries: les especulacions teològiques den Sebastià Salom, o les psicològiques den Toni Bennassar, o en Parets manlleuant una benèvola i parcial anàlisi de Guillem Cabrer sobre el pontificat del bisbe Enciso. O les gracioses cavil·lades del desenfeinat Jaume Sancho.

Un personatge que me queia especialment bé i del que conserv records entranyables és D. Bartomeu Quetglas. M'ha agradat el tractament que li dóna en Darder, amb màximes d'una gran filosofia, com *xerra si vols, però que no ho pareixi, o no podem perdre ni un minut*, a les que jo hi afegiria: *Tot duu una feinada*.

Extraordinari Miquel Ambrós, un home clar i amb idees pròpies. Sí que hi aniré un diumenge a Santa Fe...

El que més me sorprèn és el sentiment d'amistat que transpiren les cròniques - *Cronicó* i *Visita a Joan A. Pol* - compartint les petiteses de la vida quotidiana. Realment, una descripció antropològica dels mallorquins no hauria d'obviar les peculiaritats d'aquest *grup tribal*, passat pel Seminari. Ara veig que hi devia haver molta gent escrivint el seu diari. Ho dic pel den Caimari, els den Joan Crespí, den Jaume Serra... ¡Mare de Déu, quina literatura més interessant! ¿S'atreviria qualcú a fer-ne una tesi doctoral? No hi podria faltar aquesta exclamació plena de saviesa: *Deixeu anar, això no és per tu*.

Passi el que passi, *sempre ens quedarà París...* i *Modèlics i modelicons*.

Toni Pol

DOMINGO MATEU I CONTI (a Jaume Sancho)

Estimat amic Jaume: tal com m'anunciaves, m'han arribat el calendari del 2012 i la nova edició del *Cronicó*. Per edicions anteriors coneixíem ja l'ull artístic i viatger de Gabriel Rosselló: magnífiques fotografies de contrades ben diverses que ens ajudaran a amorosir un 2012 que l'anuncien ben rabiós.

Però el que de veritat m'ha estafaril·lat, com diria l'enyorat Joan Firella, ha estat l'edició impresa del *Cronicó*. Com heu aconseguit corregir-lo i, sobretot, millorar-lo. M'heu de donar el secret de com podeu transformar un esbós a llapis d'unes vinyetes fetes a corre-cuita en uns dibuixosicolorits i prou acceptables. La portada és genial. Aconseguir d'unir allò tan difícil del "nova et vetera": el ruixim obscur i esgrogueït de la coberta original s'ha convertit en aquesta bella portada on hi destaca un atraient contrast entre el fons negrós del quadern de fa cinquanta anys i la llum joiosa de les finestres blanques obertes per mostrar el contingut "naïf" d'uns instants viscuts amb plenitud i enyorat plaer juvenívol. Molt encertada també la correcció lingüística sense renunciar a la frescor i espontaneïtat d'unes expressions no sempre gramaticalment correctes, però que reflecteixen amb fidelitat el parlar d'aquell temps. Enhorabona a Pere Orpí. I a tots els pacients mecanògrafs que han pogut reviu les nombroses tasques de passar a màquina tot allò que demanava la secretaria de don Pep Sacanell.

No hi ha dubte que ara podem dir en veritat que hem recuperat definitivament una joia molt entranyable per als qui tenguérem la sort de viure aquell bienni. I que segur que molts pagarien el que fos per tenir-la a casa. Molt bé també la dedicatòria merescuda a l'amic i antic prefecte, Joan Rosselló. I quan arribi a les mans del propulsor del *Cronicó*, el Sr. Reus, segur que tornarà a fer una d'aquelles espectaculars plorades que tant ens sorprenien de joves. Jaume, gràcies i moltes felicitacions per aquest treball excel·lent. No me pensava mai que la miraculosa trobada del *Cronicó*, aperduat durant trenta anys, ens dugués fins a aquest punt d'excel·lència i de treball ben fet. Una abraçada nadalenca. Per tota la teva família, salut, bones festes i molts d'anys.

Domingo Mateu

¹ Obrim aquesta nova secció on hi tendran cabuda totes aquelles opinions i suggeriments que ens vulgueu fer arribar referent a la revista *Modèlics i modelicons* o a altres publicacions nostres.